

Piritta Maarala

SUURI IHME 2017 - JA MITEN SE TOTEUTETAAN?

Oulun hiippakunnan alueella rippikoulutyötä tekevien työntekijöiden kokemuksia rippikoulusuunnitelmasta

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Yhteisöpedagogi (AMK), kirkon nuorisotyö
Marraskuu 2019**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika 2019	Tekijä/tekijät Piritta Maarala
Koulutusohjelma Yhteisöpedagogi (AMK), kirkon nuorisotyö		
Työn nimi SUURI IHME 2017 – JA MITEN SE TOTEUTETAAN? Oulun hiippakunnan alueella rippikoulutyötä tekevien työntekijöiden kokemuksia uudesta rippikoulusuunnitelmasta		
Työn ohjaaja Sari Virkkala		Sivumäärä 51+1
Työelämäohjaaja Hiippakuntasihtööri Saija Kronqvist, Oulun hiippakunta		
<p>Tämä opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jonka tarkoituksena oli tutkia Oulun hiippakunnan alueella rippikoulutyötä tekevien työntekijöiden kokemuksia Suuri Ihme 2017 rippikoulusuunnitelman käyttöönotosta ja käytöstä. Tutkimuksen kohteena oli työntekijöiden kokemus ja tutkimuksen näkökulma oli fenomenologis-hermeneuttinen. Tutkimusongelmana oli se, miten työntekijät olivat kokeneet uuden rippikoulusuunnitelman käyttöönoton ja käytön käytännön työssä. Tutkimusongelmaa lähestyttiin viiden tutkimuskysymyksen kautta.</p> <p>Tutkimus toteutettiin haastattelemalla kahdeksaa työntekijää viidestä eri seurakunnasta Oulun hiippakunnan alueelta. Haastateltaviksi valikoitui nuorisotyönohjaajia ja pappeja. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin. Haastatteluaineisto analysoitiin teemoittelemalla.</p> <p>Tulosten mukaan työntekijät kokivat uuteen suunnitelmaan siirtymisen aiheuttaneen heille jokin verran lisätyötä. He eivät pitäneet muutosta aikaisempaan verrattuna kovin suurena, mutta uuteen suunnitelmaan siirtyminen oli kuitenkin vaatinut ajattelutavan muutosta. Muutoksia oli tehty jonkin verran myös työtapoihin, rippikoulun rakenteeseen sekä opetusmenetelmiin. Haastatellut pitivät suunnitelmaa yleisesti hyvänä ja toteuttamiskelpoisena.</p>		

Asiasanat ehtoollinen, fenomenologinen, ilmiöoppiminen, ilmiöpedagogiikka, laadullinen tutkimus, rippikoulu, rippikoulutyö, rippikoulusuunnitelma, temahaastattelu
--

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date 2019	Author Piritta Maarala
Degree programme Bachelor of Humanities, Community Educator		
Name of thesis A GREAT MIRACLE 2017 AND HOW TO MAKE IT HAPPEN? The views of confirmation school workers in Oulu diocese on the new confirmation plan		
Instructor M.Ed Sari Virkkala	Pages 51+1	
Supervisor Saija Kronqvist, Diocese of Oulu		
<p>This thesis is a qualitative study examining the experiences of the confirmation school employees in the Diocese of Oulu with the introduction and use of the "Suuri Ihme 2017" confirmation school curriculum. The research focused on the experiences of the employees, and the view of the study was hermeneutic phenomenological. The research problem was to find out how the employees had experienced the introduction and use of the new confirmation school curriculum in practice. The research problem was approached through five research questions.</p> <p>The study was conducted by interviewing eight employees from five different parishes in the Diocese of Oulu area. The selected interviewees were church youth workers and priests. The interviews were recorded and transcribed. The interview material was analyzed by arranging it under different themes.</p> <p>According to the results, the employees felt that the introduction of the new curriculum brought them some extra work. They felt that the change from the previous curriculum was not drastic, but implementing the new curriculum required a change in the mindset. Some changes were also made on the ways of working, confirmation school structure and teaching methods. The interviewees felt that the curriculum was, in general, acceptable and feasible.</p>		

<p>Key words confirmation school, confirmation school curriculum, eucharist, focused interviews, qualitative study, phenomenon-based learning, phenomenological</p>
--

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 RIPPIKOULU.....	3
2.1 Rippikoulun historia ja nykytila	4
2.2 Rippikoulun toteuttajat	8
2.3 Pedagogiikka ja oppimiskäsitykset.....	10
3 SUURI IHME 2017 – RIPPIKOULUSUUNNITELMA.....	14
3.1 Toiminta-ajatus.....	15
3.2 Tavoitteet	16
3.2.1 Nuoret ovat osallisia, tulevat kuulluiksi ja saavat vaikuttaa	17
3.2.2 Nuoret kokevat yhteyttä, turvallisuutta, pyhyyttä ja iloa	18
3.2.3 Nuoret oppivat hoitamaan hengellistä elämäänsä toimien, hiljentyen ja osallistuen.....	18
3.2.4 Nuoret kantavat vastuuta itsestään, toisista ihmisistä ja luomakunnasta.....	19
3.2.5 Nuoret löytävät merkityksiä kristinuskon keskeisten sisältöjen ja oman elämänsä väliltä.....	20
3.2.6 Nuoret haluavat kuulua Kristuksen kirkkoon.....	20
3.3 Nuoret osallistujina ja vaikuttajina rippikoulussa	21
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	24
4.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset.....	24
4.2 Aineiston kerääminen ja analysointi	25
4.3 Luotettavuus ja eettisyys	29
5 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTELMÄT.....	31
5.1 Miten vastaajat kokevat uuden rippikoulusuunnitelman muuttaneen rippikoulutyötä aikaisempaan verrattuna?	32
5.2 Miten työntekijät kokevat nuorten osallisuuden toteutuvan rippikoulussa?	36
5.3 Miten vastaajat kokevat rippikoulusuunnitelman tavoitteiden ja toiminta-ajatuksen toteutuvan käytännön tasolla rippikoulussa?.....	38
5.4 Yhteenveto	41
6 POHDINTA	44
LÄHTEET.....	49
LIITE 1.....	52

1 JOHDANTO

Tämä työ on laadullinen tutkimus, jonka tarkoituksena oli selvittää, miten Oulun hiippakunnan alueella työskentelevät rippikoulutyöhön osallistuvat työntekijät ovat kokeneet Suuri Ihme 2017 - rippikoulusuunnitelman käyttöönoton sekä sen käytön käytännön työssä. Rippikoulu on Suomen evankelisluterilaisen kirkon lippulaiva ja ehdottomasti menestynein konsepti. Se tavoittaa suurimman osan 15 – vuotiaiden ikäluokasta. Sen vuoksi rippikouluun liittyvä tutkimus on aina ajankohtaista ja tärkeää.

Halusin ottaa tutkimuksen työntekijän näkökulman. Käytännön työtä tekevät työntekijät pystyvät peilaamaan suunnitelman käyttöä aikaisempaan sekä arvioimaan sen tarkoituksenmukaisuutta ja käyttökelpoisuutta. He pystyvät myös kertomaan uuden suunnitelman vaikutuksista omaan työhönsä. Koska tämän kaltaista tutkimusta ei aikaisemmin ole Oulun hiippakunnan alueella tehty, oli mielekästä aloittaa laadullisen tutkimuksen tekemisestä. Laadullisen tutkimuksen valinta tutkimusmenetelmäksi mahdollisti myös sen, että tutkimuksen lähtökohdiana oli nimenomaan työntekijöiden kokemuksen tutkiminen.

Siirtyminen rippikoulusuunnitelmasta toiseen oli minusta kiinnostava aihe. Halusin selvittää, missä määrin työntekijät kokevat muutoksen aiheuttaneen lisätyötä tai muutoksia toimintatavoissa. Toisaalta oli kiinnostavaa kuulla, kuinka tarpeellisena työntekijät pitävät rippikoulun uudistamista ja kehittämistä. Kokemusten tutkiminen oli ajankohtaista juuri nyt, sillä piispainkokous hyväksyi Suuri Ihme - rippikoulusuunnitelman 10.4.2017 ja se astui voimaan 1.5.2017. Siirtymäaika uuteen suunnitelmaan siirtymiseksi seurakunnilla oli 1.10.2018 saakka. (Kirkkohallitus 2017.) Koska uusi suunnitelma on ollut käytössä kuluvan vuoden rippikouluissa, oli työntekijöiden kokemuksia uuteen suunnitelmaan siirtymisestä sekä sen käytöstä nyt mahdollista tutkia.

Työn teoriaosassa käsittelen rippikoulun historiaa, uutta rippikoulusuunnitelmaa sekä sitä, ketkä rippikoulua Suomessa toteuttavat. Valitsin teoriaosaan vahvasti historiallisen näkökulman ja käsittelen rippikoulun historiaa sen varhaisista juurista alkaen. Valitsin tämän historiallisen näkökulman sen vuoksi, että työn tutkimusosa käsittelee uutta rippikoulusuunnitelmaa ja keskittyy sen myötä muutokseen. Historian tarkastelu antaa mielestäni perspektiiviä nykytilanteen ja siihen liittyvien muutosten tarkasteluun.

Rippikoululla on pitkä historia ja sen juuret ulottuvat kauas kristinuskon alkuaikoihin. Historian saatossa kirkko ja sen erilaiset toiminnot ovat kokeneet paljon erilaisia muutoksia. Niin kirkon kuin sen rippikoulunkin on ollut vastattava muuttuneeseen toimintaympäristöön. Nykypäivänä kirkko on edelleen osa muuttuvaa maailmaa ja yhteiskuntaa. Vaikka kirkkoa pidetään usein hitaasti uudistuvana, on hyvä huomata, että aikojen saatossa kirkko on käynyt läpi monia muutoksia. Tarkasteltaessa kirkon ja kristinuskon historiaa riittävän pitkältä aikaväliltä, alkavat nämä nykyiset muutokset ja suuriltakin tuntuvat keskustelun aiheet asettua oikeisiin mittasuhteisiinsa. Rippikoulun osalta on toisaalta huomattava, että vaikka maailma ja ajat muokkaavat rippikoulua, on siinä silti säilynyt jotain hyvin syvää ja alkuperästä. Niin kuin jo varhaisina aikoina, on rippikoulun tarkoituksena edelleen antaa eväitä kristittyinä elämiseen. Kuten Suuri Ihme - rippikoulusuunnitelma 2017 asian ilmaisee; rippikoulun tavoite on varustaa ja vahvistaa sekä uskossa että elämässä kristittyinä.

2 RIPPIKOULU

Rippikoulusuunnitelma Suuri Ihme 2017 ilmaisee rippikoulun lähtökohdan toiminta-ajatuk-
sensa kautta. Rippikoulun lähtökohtana on vahvistaa nuoren uskoa kolmiyhteiseen Jumalaan
(Suuri Ihme 2017). Usko voidaan nähdä tässä yhteydessä uskon sisällön näkökulmasta (fides
qua) tai uskon affektina eli luottamuksena Jumalaan (fide quae). Luterilaisen näkemyksen mu-
kaan affektiivinen usko on aina Jumalan lahja, eikä se ole ihmisen itsensä aikaan saamaa. Rip-
pikoulu on kirkon kasteopetusta. Teologisesti kasteella on luterilaisuudessa suuri merkitys.
Kasteella katsotaan olevan niin vahva voima, että ihminen ei omin voimin voi tehdä tyhjäksi
kasteen merkitystä. Suomen Evankelis-luterilaisen kirkon näkemyksen mukaan kastetusta tu-
lee kasteen myötä seurakunnan jäsen. Samalla hän saa kasteessa lahjaksi Jeesuksen Kristuksen
armon. Uskon lähtökohtana rippikoulussa on siis kasteessa saatu lahja. (Pruuki 2010, 47-49.)

Sanana rippikoulu viittaa opetukseen ja oppimiseen. Uskon sisällön opettaminen onkin selke-
ästi osa rippikoulua. Rippikoulussa opetuksen keskeinen tarkoitus on se, että nuori oppii ym-
märtämään oman uskontonsa keskeisiä sisältöjä. Sisältöjen tunteminen, Raamattuun tutustu-
minen ja rohkaiseminen hengellisten kokemusten äärelle turvallisessa ympäristössä tekevät
mahdolliseksi kasteen lahjana saadun uskon sekä kristityn identiteetin vahvistumisen. (Kirk-
kohallitus 2019.) Rippikoulu antaa oikeuden tulla konfirmoiduksi. Konfirmaatio tarkoittaa
vahvistamista ja siinä kastettuja vahvistetaan siunaamalla heitä ja rukoilemalla seurakuntana
heidän puolestaan. Konfirmaatiossa konfirmoitava tunnustautuu kirkon uskoon. Konfirmaa-
tio antaa oikeuden käydä itsenäisesti ehtoollisella, toimia kummina, äänestää seurakuntavaa-
leissa kuusitoista vuotiaana sekä asettua niissä ehdolle kahdeksantoista vuotiaana. Rippikou-
lun käyminen ei automaattisesti tarkoita konfirmaatioon osallistumista. (Kirkkohallitus 2019.)
Konfirmaatioon osallistuminen on vapaaehtoista. Konfirmaation toimittaa kirkkojärjestyksen
mukaisesti pappi tai lehtori (Kirkkojärjestys 2018/3 §5).

2.1 Rippikoulun historia ja nykytila

Rippikoulun historian voidaan katsoa ulottuvan aina varhaiskirkon aikaiseen katekumenaatti järjestelmään saakka. Katekumenaatti oli järjestelmä, jolla kristittyjä valmisteltiin kasteelle. Rooman valtakunnassa oli vallalla keisarikultti, jota suurin osa kristityistä vastusti. Vaikka kristittyjen tarkoituksena ei ollut varsinaisesti haastaa Roomalaista keisarivaltaa, ajautuivat he keisari Trajanuksen aikaan (53- 117) raakojen vainojen kohteeksi. Vainojen myötä seurakunnat joutuivat arvioimaan entistä tarkemmin sitä, keitä he kastoivat. Koska kristinusko alkoi samoihin aikoihin levitä voimakkaasti juutalaisten alueiden ulkopuolelle, tuli tarpeelliseksi opettaa kasteelle aikoville uskon perustietoja, jotta he pystyisivät ymmärtämään evankeliumia. Aikaisemmin opettamisella ei ollut niin suurta merkitystä, sillä kastettavat olivat pääosin lähtöisin juutalaisuuden vaikutuspiiristä ja tunsivat näin ollen uskon perusteet. Katekumenaatti järjestelmä vastasi siis tarpeeseen opettaa uskon sisältöjä. Järjestelmä toimi niin, että kasteelle aikova tutustui 2-3 vuoden ajan kristinuskoon ja seurakuntaan kastetun ja luotetun kristityn kanssa. Tämän jälkeen kasteelle haluava suoritti vielä tiiviin opetusjakson, jonka jälkeen hänellä oli mahdollisuus päästä yleensä pääsiäisenä järjestettävälle kasteelle. Katekumenaatti järjestelmä oli opetuksen kannalta merkittävä niin kauan, kun kastetut olivat suurelta osin aikuisia. Lapsikasteen yleistyessä noin 200 – luvulla se menetti merkityksensä. (Pruuki 2010, 32-34; Kirkkohallitus 2019.)

Keskiajalla kristillinen kasvatus oli selkeästi kotien vastuulla. Konfirmaatio oli itsenäinen sakramentti, jonka katsottiin olevan kasteen täydennys. Keskiajan konfirmaatioon kuului voitelu ja aiemmin käytössä ollut kätten päälle paneminen sai väistyä. Varsinainen konfirmaatio ei keskiajalla edellyttänyt opetusta. Silloin ripillä ja ensimmäisellä ehtoollisella oli voimakas yhteys. Koska ehtoollisella käyminen vaati ripittäytymistä, tapahtui ensimmäinen rippi ennen ensimmäistä ehtoollista tai sen yhteydessä. Rippiin kuului uskon sisältöjen kuulustelemista. Jo keskiajalla opeteltaviin sisältöihin kuuluivat uskontunnustus ja Isä meidän – rukous. Myös kymmenen käskyä tulivat osaksi kuulustelun sisältöjä myöhäisellä keskiajalla. Ensimmäiseen

rippiin ja ehtoolliselle osallistuttiin yleensä 12-14 vuotiaina. (Pruuki 2010, 32-38; Kirkkohallitus 2019.)

Luterilaisuus ei jatkanut katolista traditiota konfirmaatiosta sakramenttina. Lutherin näkemyksen mukaan kaste oli niin merkityksellinen, että sitä ei tarvinnut vahvistaa konfirmaatiolla. Hän kuitenkin piti tärkeänä, että seurakuntalaiset saivat opetusta, joka auttoi kasteen ymmärtämisessä sekä valmisti heitä ehtoolliselle. Luterilaisuudessa toimittiin muiden aikalaisten tavoin ja jatkettiin niin sanotun rippikuulustelun pitämistä ennen ehtoolliselle osallistumista. Ennen ensimmäistä ehtoollista seurakuntalaisen tuli osallistua ripin yhteydessä pidettävään uskontutkintoon, joka sisälsi muun muassa katekismuskuulustelun. Luther painotti katekismusopetuksen tärkeyttä ja piti sen merkittävimpänä sisältönä uskontunnustusta, Isä meidän – rukousta ja kymmentä käskyä, jotka toimivat rippikouluopetuksen kulmakivinä vielä tänäkin päivänä. Vaikka luterilaisuudessa luovuttiin suurimmaksi osaksi konfirmaation juhlallisuuksista, ensimmäiselle ehtoolliselle aikovien kuulustelut saivat kuitenkin juhlallisia ja liturgisia piirteitä. Lutherin työtoveri Martin Bucer edusti Lutheria seremonialisempaa linjaa konfirmaation suhteen. Hänen näkemyksensä oli, että konfirmaation avulla pystyttiin muodostamaan puhdas ehtoollisseurakunta. Opetuksen tuli tähdätä siihen, että konfirmaatioon osallistuvat tunnustaisivat henkilökohtaisesti ja julkisesti kastelupauksensa. (Pruuki 2010, 32-38; Kirkkohallitus 2019.)

Suomessa varsinainen rippikoulu sai alkunsa uskonpuhdistuksen jälkeen, niin sanottuna puhtasoppisuuden aikana. Ennen uskonpuhdistusta Suomessakin oli ollut tapana kuulustella ehtoolliselle osallistuvia. Etenkin piispa Paavali Juustenin (1516-1576) aikana korostui ensikertaa ehtoolliselle aikovien kuulustelu. Hän piti turhana kuulustella seurakuntalaisia joka kerta ennen ehtoolliselle osallistumista, mikäli osallistuja oli tunnettu seurakunnan jäsen. Niinpä kuulustelut kohdistuivat siis lähinnä ensikertalaisiin. Uskonpuhdistuksen myötä kansalta alettiin edellyttää uskontunnustuksen, Isä meidän – rukouksen ja kymmenen käskyn sekä katekismuksen ja sen selitysten osaamista, jotta he voivat osallistua ehtoolliselle. Myös kummina toimiminen ja avioliittoon vihkiminen edellyttivät näiden uskonkappaleiden osaamista. Koska

ulkoa oppimisen lisäksi haluttiin, että opittavat asiat ymmärrettäisiin, siirtyi opetusvastuu kodeilta lukkareille, jotka opettivat uskonkappaleiden sisälukutaitoa lukkarin kouluissa sekä myöhemmin kierto- tai pitäjän kouluissa. Myös jumalanpalvelusten katekismussaarnoilla ja kodeissa annettavalla kristillisellä kasvatuksella oli edelleen suuri merkitys uskonopin opetuksessa. Aluksi kristinopin kuulustelut toteutettiin aiempaan tapaan ennen jumalanpalvelusta, mutta käytännön syistä siirryttiin käyttämään niin sanottua rippikirjaa, johon henkilö keräsi merkintöjä eri tilanteissa todennetuista Katekismuksen ja sisäluvun taidoistaan. (Pruuki 2010, 38-42; Innanen 2009, 18-19.)

Rippikoulun vakiintumisen voidaan katsoa alkaneen 1740 Turun tuomiokapitulin antamasta määräyksestä, jossa se määräsi rippikoulun pakolliseksi koko hiippakunnan alueella. Porvoon hiippakunta määräsi rippikoulun pakolliseksi alueellaan vuodesta 1774. Vakiinnuttuaan rippikoulu muuttui kansanopetuksesta nuorille tarkoitetuksi kirkollisen opetuksen kouluksi, jonka päämääränä oli ennen muuta valmistaa ensimmäistä ehtoollista varten. Tämän muutoksen myötä vastuu opetuksesta siirtyi lukkareilta papistolle. Piispain kokous päätti vuonna 1919, että tuomiokapitulien olisi hyvä antaa rippikoulua koskeva ohjesääntö seurakunnille. Tämän ohjesäännön tulisi sisältää ohjeita muun muassa rippikoulun kestosta ja oppimisvaatimuksista. Piispankokouksen kehotuksesta huolimatta ohjesääntöjä ei varsinaisesti annettu ennen vuoden 1921 oppivelvollisuuslain voimaantuloa. Oppivelvollisuuslaki siirsi perusopetuksen vastuun kirkolta yhteiskunnalle ja muutti näin myös rippikoulun asemaa. Piispankokous antoi 1932 ohjeet rippikoulun pitämistä varten. Tämän rippikouluohjeistuksen nimi oli Kirkkomme rippikoulu. Tämä ohje sisälsi lähinnä muodollisia asioita ja ensimmäinen varsinaisen rippikoulun opetussuunnitelma julkaistiin vuonna 1958. (Pruuki 2010, 38-42; Innanen 2009, 18-19.)

Rippikoulua on Suomessa uudistettu useaan kertaan sen vakiintumisesta lähtien. Rippikoulua on vuosien saatossa säännelty varsin tarkasti, jolloin sen toteuttamiseen on paikallisella tasolla ollut suhteellisen vähän tilaa. Vuoden 2001 rippikoulusuunnitelma Elämä – usko – rukous on ensimmäinen niin sanottu puitesuunnitelma, joka ei sisällä yksityiskohtaisia ja sitovia ohjeita

rippikoulun pitämiselle. Puitesuunnitelma luo puitteet, joiden sisälle seurakunta voi rakentaa oman yksityiskohtaisen suunnitelmansa rippikoulun toteuttamisesta. Vaikka rippikoulu on kokenut aikojen saatossa paljon muutoksia, on siinä säilynyt myös joitain hyvin varhaisia elementtejä. (Innanen 2009, 10-22.)

Suomalainen rippikoulu on uudistunut riittävän usein, jotta se on pysynyt muuttuvan maailman mukana. Tästä osoituksena on se, että rippikoulu on edelleen hyvin suosittu nuorten keskuudessa. Vaikka kirkon jäsenmäärä on viimeisinä vuosikymmeninä ollut laskussa, on rippikoulu silti tavoittanut suuren osan 15 -vuotiaiden ikäluokasta. Vuonna 2017 rippikoulun kävi 48 734 nuorta. Suhteutettuna koko valtakunnan 15 – vuotiaiden määrään rippikoulun tavoitavuus vuonna 2017 oli 84,3 prosenttia. Kirkkoon kuuluvista nuorista rippikouluun osallistui ikäluokastaan 92 prosenttia. Rippikoulun voidaan siis katsoa olevan merkittävä osa suomalaista nuorisokulttuuria. Rippikoulun suosiota selittää osaltaan se, että rippikoulun käyneiden nuorten kokemus rippikoulusta on ollut yleisesti myönteinen. Vuonna 2017 tehdyn kyselytutkimuksen mukaan 700 vastaajaa antoi rippikoululle kouluarvosanan, joiden keskiarvoksi määrytyi 8,6. Turvallisuutta ja viihtyvyyttä pidettiin vastaajien kesken rippikoulussa erityisen tärkeinä ja arvostettavina asioina. (Kirkkohallitus 2018.)

Kansainvälisesti vertailtuna Suomalainen rippikoulu on suosionsa osalta vertaansa vailla. Vuoden 2014 luvut osoittavat, että Suomessa rippikoulun kävi tuolloin 85 % ikäluokasta, kun vastaava luku Ruotsissa oli 29%, Tanskassa 72% ja Norjassa 64% ikäluokasta. Vertailu Keski-Euroopan maihin on haastavaa, sillä niistä suuressa osassa valtaosa väestöstä kuuluu katoliseen kirkkoon. Kuitenkin kun tarkastellaan Euroopan protestanttisten kirkkojen rippikoululaisten määrää, voidaan todeta sama kuin Pohjoismaisessa vertailussa eli suomalainen rippikoulu on erityisen suuressa suosiossa viisitoistavuotiaiden ikäluokassa. (Porkka 2015, 91.)

2.2 Rippikoulun toteuttajat

Rippikoulun toteutus on Suomessa perinteisesti ollut papiston vastuulla. Vuonna 1958 ilmestyneessä rippikoulun opetussuunnitelmassa mainittiin, että papit vastaavat opetuksesta. Virsilaulun osalta opetuksesta vastasivat kanttorit. Nuoriso-ohjaajia oli jo tuolloin seurakuntien palveluksessa, mutta heitä ei suunnitelmassa mainittu. Piispainkokouksen 1969 ja 1970 hyväksymä rippikoulun malliohjesääntö oli ensimmäinen, joka mainitsi, että rippikoulun opetukseen voivat osallistua myös nuoriso-ohjaajat, diakonit ja seurakuntasisaret. Heitä ei malliohjesäännössä pidetty kuitenkaan vastaavina opettajina, vaan heidän roolinsa oli enemmänkin tutustuttaa nuoria seurakuntaelämään ja seurakunnan toimintaan. (Pruuki 2010, 43 -44.)

Nykyisin rippikoulun toteuttajista säädetään kirkkojärjestyksessä. Kirkkojärjestyksen mukaan rippikoulua johtaa pappi tai lehtori. Heidän lisäksi opettajina voivat kirkkojärjestyksen mukaan toimia nuorisotyönohjaajat, diakoniatyöntekijät, kanttorit sekä muut seurakunnan viranhaltijat ja työntekijät. Seurakunnan on määriteltävä rippikoulun opettajat seurakunnan rippikoulun malliohjesäännössä, jonka hyväksyy seurakunnan kirkkoneuvosto tai seurakuntaneuvosto. Seurakuntien malliohjesäännöt alistetaan kirkkojärjestyksen mukaisesti tuomiokapitulin vahvistettaviksi. (Kirkkojärjestys 2018/3 § 19.) Rippikoulusuunnitelma Suuri Ihme - 2017 kehottaa seurakuntia hyödyntämään laaja-alaisesti työntekijöidensä ja vapaaehtoistensa osaamista rippikoulutyössä. On etu rippikoulun järjestämistä ajatellen, että mahdollisimman moni seurakunnan työala on mukana rippikoulussa omalla panoksellaan. Mukana voivat edellä mainittujen lisäksi olla esimerkiksi lapsityöntekijät, lähetyksestä ja kansainvälisyydestä vastaavat työntekijät sekä suntiot. Rippikoulun toteuttaminen monialaisena tiimityönä on kannattavaa, sillä silloin saadaan työhön mukaan erilaisen osaamisen lisäksi myös erilaisia näkökulmia ja erilaisia ihmisiä. Työalojen rajat ylittävän yhteistyön avulla rippikoululaisten tutustuttaminen seurakuntaan ja sen toimintaan käy luonnollisesti ja helposti. Työalat ylittävä yhteistyö sisältää toki myös omat haasteensa. Haasteista pienin ei varmastikaan ole kiireisten

työntekijöiden aikataulujen yhteensovittaminen. Moniammatillisen yhteistyön anti rippikoulutyölle on kuitenkin niin merkittävä, että tämän kaltaiset haasteet kannattaa pyrkiä selättämään. (Suuri Ihme 2017.)

Yleisesti voidaan sanoa, että rippikoulutyötä tekevien työntekijöiden osaaminen on Suomessa korkeatasoista. Työntekijät ovat yleensä korkeasti koulutettuja. Kirkkojärjestys määrittelee sen, mitä seurakunnan viranhaltijoilta edellytetään. Papiksi vihittävältä vaaditaan, että hän on suorittanut piispan kokouksen hyväksymä teologian yliopistotutkinnon (Kirkkojärjestys 2018/7 §3.). Myös kanttorilta voidaan edellyttää ylempää korkeakoulututkintoa vastaavaa osaamista (Kirkkojärjestys 2018/ 7 § 24). Viranhaltijoina toimivilta nuorisotyönohjaajilta, diakoniatyöntekijöiltä ja varhaiskasvatuksen ohjaajilta vaaditaan kirkon lainsäädännön perusteella vähintään ammattikorkeakoulutasoista tutkintoa. Esimerkiksi nuorisotyönohjaajilta, joiden työalaan rippikoulutyö yleensä suurelta osin kuuluu, vaaditaan joko sosiaalialan 210 opintopisteen laajuista ammattikorkeakoulututkintoa (sosionomi) tai kasvatusalan 210 opintopisteen laajuista ammattikorkeakoulututkintoa (yhteisöpedagogi). Näihin opintoihin tulee sisältyä vähintään 90 opintopistettä teologiaan, kirkon ja seurakunnan työhön sekä kirkon kasvatukseen ja nuorisotyöhön liittyviä opintoja. (Kirkon säädöskokoelma 124.)

Rippikouluun liittyen kirkon työntekijöille järjestetään erilaisia lisäkouluttautumismahdollisuuksia. Esimerkiksi Oulun hiippakunta tekee monipuolista työtä rippikoulun kehittämiseen liittyen. Se järjestää muun muassa Rippikoulun kehittäjäkoulutusta (2017-2020) yhteistyössä Centria – ammattikorkeakoulun kanssa. Lisäksi Hiippakunnalla on käynnissä hanke Rippikoulun digitaalinen kehittäminen; vertaisoppiminen järjestö- ja paikallisseurakuntien rippikouluissa. Hankkeen tarkoituksena on selvittää, miten nuorten toimintamahdollisuuksia voitaisiin vahvistaa digitaalisen nuorisotyön keinoin rippikoulutyön kontekstissa. Mukana hankkeessa on muutamia pilottiseurakuntia ja järjestöjä. Koulutuksiin ja hankkeeseen liittyen hiippakunta ylläpitää rippikoulublogia, jossa eri kirjoittajat käsittelevät laajasti rippikouluun liittyviä aiheita. Hiippakunnan tärkeä tehtävä on myös tukea paikallisseurakuntia rippikoulutyön kehittämisessä. (Oulun hiippakunta 2019.)

2.3 Pedagogiikka ja oppimiskäsitykset

Suuri Ihme – rippikoulusuunnitelma 2017 pohjautuu kokonaisvaltaiseen kristilliseen ihmiskäsitykseen sekä käsitykseen kokonaisvaltaisesta oppimisesta. Tämä tarkoittaa, että jokainen ihminen nähdään arvokkaana Luojan luomana ihmeenä, joka on fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja hengellinen kokonaisuus. Tällaisena kokonaisuutena ihminen myös oppii ja elää kristityn elämää. Oppimiseen vaikuttavat ihminen itse, hänen elämän todellisuutensa ja hänen uskonsa. Rippikoulusuunnitelman voidaan katsoa olevan ilmiöpedagogisesti orientoitunut ja lisäksi siinä on piirteitä sosiaalipedagogiikasta. Sosiaalipedagogiikkaa siinä edustaa lähinnä ajatus ihmistenvälisestä yhteydestä ja yhteisöllisyydestä, niin osana rippikoulua kuin seurakuntaakin. Lisäksi sosiaalipedagogista näkökulmaa edustaa ajatus kasvusta suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan ja sen muodostamaan todellisuuteen. Sosiaalipedagogiikan lähtökohtana on korostaa tasa-arvoa, oikeudenmukaisuutta sekä luovuttamatonta ihmisarvoa. Näin ollen sosiaalipedagogiikan voidaan katsoa olevan tietyiltä osin läheistä sukua kristilliselle ihmiskäsitykselle sekä kasvattamiselle kohti itsensä, toisten ja koko luomakunnan arvostamista. (Niivala & Ryytänen 2019, 16-18; Suuri Ihme 2017.) Rippikoulu lisää nuorten sosiaalisia verkostoja ja torjuu näin ollen yksinäisyyttä. Sekä kansainvälinen että suomalainen tutkimus antavat viitteitä siitä, että rippikoulun aikana nuorten yksinäisyyden kokemus vähenee. Sama trendi jatkuu tutkittaessa isostoimintaa (Porkka 2015, 90-125). Näin voidaan siis todeta seurakunnan kokoavan toiminnan kuten rippikoulun ja isostoiminnan ehkäisevän yksinäisyyttä ja siitä kumpuavia ongelmia sosiaalipedagogiikan hengen mukaisesti.

Ilmiöpedagogiikan perusta on konstruktivistisessä oppimiskäsityksessä, jonka mukaan havainnoimalla voidaan ymmärtää maailmaa ja ympäröivää todellisuutta. Oppiminen tapahtuu aina suhteessa aiemmin opittuun sekä yksilön kokemuksiin ja käsityksiin. Oppija rakentaa opittavasta asiasta kokonaisuuksia, jotka hän liittää aikaisemmin oppimiinsa tietorakenteisiin. Konstruktivistisessä oppimiskäsityksessä oppija on siis aktiivinen toimija, joka oppi parhaiten, kun pääsee toteuttamaan oppimista aidoissa ja autenttisissa oppimisympäristöissä. (Pruuki 2018, 17-24.)

Ilmiöpedagogiikan määritelmää voidaan lähestyä ilmiö sanan kautta. Ilmiö on yleensä jotain, mikä voidaan aistein havaita. Ilmiöitä tutkimalla voidaan rakentaa laajempia teemallisia kokonaisuuksia ja näin oppia ymmärtämään asioita laajemmin ja syvemmin. Ilmiölähtöisyydellä opiskelussa tarkoitetaan sitä, että opiskelu pohjautuu todellisiin ilmiöihin, joita opiskelija on kokenut tai kohdannut omassa elämässään tai jollaisia hän voisi kohdata. Ilmiötä pyritään lähestymään monesta eri näkökulmasta. Koska ilmiöoppimisen näkökulma ja lähestymistapa on lähtöisin oppijasta, se voi poiketa paljonkin opettajalähtöisestä lähestymistavasta. Ilmiölähtöisyydellä pyritään tekemään oppimisesta opiskelijalle motivoivaa ja oppimistuloksista pysyviä. Tämän mahdollistaa se, että opiskeltavat asiat linkittyvät hänen elämäänsä ja kokemusmaailmaansa, mikä konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan on oppimisen kannalta välttämätöntä. (Halinen & Jääskeläinen 2015, 23-25; Pruuki 2018, 17-24.)

Kokemus nousee ilmiöpedagogiikassa voimakkaasti oppimisen keskiöön. Kokemuslähtöisyys on myös yksi tapa lähestyä ilmiölähtöistä oppimista. Kokemukset voivat olla sellaisia, joihin oppija on törmännyt aikaisemmin elämässään. Kokemukset voivat olla myös oppimistilanteissa hankittuja uusia kokemuksia, joita voidaan tutkia. (Halinen & Jääskeläinen 2015, 23-25.) Rippikoulussa tällaista tutkittavaa kokemusta voisi edustaa esimerkiksi ehtoolliselle osallistuminen. Kun nuori pääsee ryhmänsä mukana osallistumaan ehtoolliselle jo rippikoulun aikana, on hänen helpompi peilata ehtoollisopetusta omaan kokemukseensa ehtoolliselle osallistumisesta. Ilmiöpedagogiikkaa voidaan lähestyä myös ongelmaperustaisen oppimisen kautta. Ongelmaperustaisessa oppimisessä oppijat hahmottelevat ongelman ja etsivät siihen ratkaisua. Ongelmalähtöinen työskentelytapa ei kehitä ainoastaan kykyä ratkaista ongelmia, vaan myös kykyä havaita niitä. Rippikoulussa ongelmalähtöistä oppimista voisivat edustaa esimerkiksi tilanteet, joissa ryhmä pohtii ympäristön tilaa ja oman leirikeskuksensa ympäristöstävällisyyttä. Kun oman leirikeskuksen toimintaa tarkasteltaessa sen kierrätyssesteemissä havaitaan ongelma, joka pyritään ratkaisemaan, puhutaan ongelmalähtöisestä työskentelystä. Konkreettista ongelmaa havainnoidessaan ja ratkaistessaan ryhmä pääsee pohtimaan laajemminkin

luomakuntaa ja yksittäisen ihmisen asemaa luomakunnan osana. (Evinsalo 2017, 7-12; Laaksonen 2019, 18-20.)

Ilmiölähtöisyys ei ole täysin uusi asia rippikoulussa, mutta uuden rippikoulusuunnitelman myötä sen asema rippikoulussa on vahvistunut. Selkeimmin ilmiöpohjaisuus tulee Suuri Ihme 2017 - suunnitelmassa esille siinä, että varsinaisista oppitunneista on luovuttu ja käsiteltävät sisällöt on koottu laajemmiksi kokonaisuuksiksi tai teemoiksi. Näin ollen käsiteltävät asiat liittyvät luontevasti toisiinsa eikä niiden käsittelyssä synny tiukkoja raja-aitoja eri aiheiden ja niihin liittyvien työskentelyjen välille. Ilmiöpohjaisuus vaikuttaa työskentelytapojen lisäksi myös oppijan ja opettajan suhteeseen muuttaen sitä entistä tasa-arvoisemmaksi. Opettaja tai ohjaaja on yhä enemmän rinnalla kulkija. Ei voida ajatella, että opettaja omistaisi totuuden, jonka hän siirtää oppijalle. Tämä liittyy toki laajemminkin konstruktivistiseen oppimiskäsitykseen. (Suuri Ihme 2017.)

Ilmiöpohjaisuus kasvattaa tarvetta aitoon dialogiin koko rippikouluyhteisön kesken. Työntekijöiltä vaaditaan entistä enemmän kykyä olla dialogissa toistensa, sekä rippikoululaisten kanssa. Dialogisuus ei voi olla vain näennäistä keskustelua, vaan sen tulee olla toimintaa ohjaava ajattelumalli. Dialogisuudella tarkoitetaan rippikoulun yhteydessä oman sekä toisten ajattelun ja kokemusmaailman tiedostamista. Tunne aidosta dialogissa olemisesta lisää turvallisuuden ja osallisuuden kokemusta. Se kasvattaa motivaatiota, sillä yksilö kokee dialogin kautta pystyvänsä vaikuttamaan. Ilmiöpohjaisen oppimisen näkökulmasta dialogisuus on välttämätöntä ja sen pitäisikin toteutua jo rippikoulun alkumetreiltä alkaen. Dialogi rippikoulun alkuvaiheessa on tärkeää, jotta voidaan yhdessä pohtia mitä rippikoulussa halutaan oppia. Tämä ei tarkoita sitä, että oppilaat voisivat täysin vapaasti valita kaiken sisällön. Rippikoululla on tietyt sisällölliset tavoitteet ja on ohjaajien vastuulla tuoda nämä asiat dialogiin ja yhdessä pohdittaviksi. Ohjaaja antaa ikään kuin siemenen, josta opittava kokonaisuus kasvaa ryhmän, sekä oppivan yksilön näköiseksi. Ilmiön laajempi tarkastelu ja dialogisuus istuvat hyvin hen-

gelliseen kontekstiin. Onhan usko itsessään mitä suurimmassa määrin elämän suurten kysymysten pohtimista ja dialogia yksilön itsensä, hänen ympäristönsä sekä Jumalan kanssa. (Suuri Ihme 2017.)

3 SUURI IHME 2017 – RIPPIKOULUSUUNNITELMA

Niin kauan kuin rippikoulua on pidetty, on sen pitämiseksi annettu jonkinlaisia ohjeita. Rippikoulua on Suomessa kehitetty jatkuvasti. Kehitystyön myötä myös rippikoulusuunnitelmia on uudistettu säännöllisesti. Vuonna 1980 ilmestyneessä rippikoulusuunnitelmassa oli vielä tarkkoja ohjeita rippikouluopetuksen sisällöstä. Vuonna 2001 ilmestynyttä rippikoulusuunnitelmaa Elämä – Usko – Rukous on pidetty suurena muutoksena aikaisempiin suunnitelmiin verrattuna. Vuoden 2001 suunnitelma antoi työntekijöille enemmän vapautta rippikoulun toteuttamisen suhteen kuin edeltäjänsä. (Kokkonen 2009, 35-60.)

Suuri Ihme 2017 - rippikoulusuunnitelma on jatkumoa vuoden 2001 suunnitelmalle. Uuden rippikoulusuunnitelman on tarkoitus vastata ajan tarpeisiin ja uudistaa rippikoulua tekemällä siitä entistäkin enemmän nuorilähtöistä. Suuri Ihme 2017 - suunnitelma pyrkii vahvistamaan yhteisöllisyyttä ja tekemään nuoret osallisiksi ja kuulluiksi rippikoulun jokaisessa vaiheessa alusta loppuun. Nuori on Suuri Ihme 2017 - rippikoulusuunnitelman mukaan subjekti, jonka tulee olla toiminnan keskiössä. Jokainen rippikouluun tuleva nuori halutaan nähdä suunnitelman nimen mukaisesti suurena ihmeenä. Suunnitelmaa on ollut laatimassa joukko työntekijöitä ja nuoria ympäri Suomea. (Suuri Ihme 2017.)

Suunnitelma rakentuu toiminta-ajatuksesta ja kuudesta tavoitteesta. Rippikoulusuunnitelman tarkoitus on antaa rippikoulutyölle raamit ja suunta, jotka mahdollistavat nuoren kokonaisvaltaisen kehityksen tukemisen rippikoulussa. Rippikoulusuunnitelma ohjaa vahvasti dialogisuuteen, jolla halutaan tukea yhteisöllisyyttä. Dialogisuudella halutaan lisätä myös osallisuuden kokemusta. Osallisuuden kokemus on aina riippuvainen yksilöstä. Joku voi kokea osallisuutta, kun saa olla mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa erilaista toimintaa. Joku toinen taas kokee osallisuutta, kun saa hiljaa olla mukana toiminnassa tai seuralla sitä sivusta. Suunnitelma rohkaisee työntekijöitä toimimaan työotteella, joka mahdollistaisi kaikkien rippi-

kouluun osallistuvien kokevan osallisuutta omalla tavallaan. Osallisuuden kokemus tekee rippikoulusta mielekkään ja auttaa nuorta säilyttämään seurakuntayhteytensä myös rippikoulun jälkeen. Olisi tärkeää, että rippikoulu ei olisi erillinen saareke nuoren elämässä, vaan hän koki sen osaksi jokapäiväistä ja arkista elämäänsä. Osallisuuden kokemus voidaan laajentaa käsittämään myös nuorten perheitä, joiden halutaan olevan osallisia nuoren rippikoulumatkalla. (Suuri Ihme 2017.)

3.1 Toiminta-ajatus

Suuri Ihme 2017 - rippikoulusuunnitelman toiminta-ajatuksen mukaan rippikoulun tulee vahvistaa nuorten uskoa kolmiyhteiseen Jumalaan ja varustaa heitä elämään kristittyinä. Rippikoulu on kasteopetusta. Toiminta-ajatuksen teologinen perusta on näin ollen luterilaisen teologian mukaisesti kasteessa, jossa ihminen kutsutaan Jeesuksen Kristuksen opetuslapsiksi ja maailman laajan kristuksen kirkon sekä oman seurakuntansa jäseneksi. Kaste on lahja, joka kantaa läpi elämän. Kaste itsessään ei tarvitse luterilaisen teologian mukaan vahvistusta. Rippikoulun tarkoituksena on siis vahvistaa sitä uskoa, jonka rippikoululainen on kasteessa lahjaksi saanut. (Suuri Ihme 2017; Pruuki 2010, 47.)

Toiminta-ajatus voidaan jakaa kahteen osaan verbien vahvistaa ja varustaa kautta. Vahvistaa verbillä viitataan uskon ja jumalasuhteen vahvistumiseen. Varsinainen usko sydämen luottamuksena Jumalaan ei luterilaisen teologian mukaan synny koskaan ihmisen työnä, vaan aina Jumalan lahjana. Rippikoulu antaa mahdollisuuden tämän lahjan vastaanottamiseen esimerkiksi Raamattuun tutustumisen kautta. Varustamisen taas voidaan ajatella liittyvän spiritualiteetin vahvistumiseen eli siihen, että nuori oppii hoitamaan hengellistä elämäänsä. Häntä varustetaan keinoilla ymmärtää omaa uskontoaan ja sitä kautta muiden uskontoja. Varustaminen uskoon liittyvällä tiedolla lisää ymmärrystä, joka helpottaa löytämään vapautuneen ja

luottavaisen suhteen Jumalaan. Varustaminen ja vahvistaminen voidaan nähdä myös tulevaisuuteen tähtäävänä toimintana. Nuorta varustetaan kohtaamaan mahdollisia elämän kolhuja ja raskaita aikoja. Vahvistunut usko auttaa jaksamaan elämän vaikeiden aikojen yli. Vahvistaminen ja varustaminen luovat toivoa ja luottamusta Jumalan läsnäoloon nuoren omassa elämässä. Ne antavat keinoja kääntyä Jumalan puoleen. Vahvistaminen ja varustaminen tukevat kristityn identiteetin kasvua. Rippikoulu vahvistaa ja varustaa nuorta koko elämän mittaiselle matkalle uskon syvempään ymmärtämiseen ja sen ihmeiden äärelle asettumiseen. (Suuri Ihme 2017.)

3.2 Tavoitteet

Rippikoulusuunnitelma Suuri Ihme 2017 – jakautuu kuuteen tässä kappaleessa esiteltyyn tavoitteeseen. Nämä tavoitteet limittyvät ja linkittyvät toisiinsa muodostaen kokonaisuuden suunnitelman toiminta-ajatuksen ympärille. Tavoitteet muodostavat teemoja, joiden kautta erilaisia oppimiskokonaisuuksia on mahdollisuus rakentaa. Nämä rippikoululle asetetut kuusi tavoitetta ovat niin sanotusti läpäiseviä kaikessa rippikouluun liittyvässä toiminnassa. Tavoitteet ovat keskenään tasa-arvoisia ja toteutuessaan ne tukevat ja vahvistavat yhteisöllisyyttä ja nuorten osallisuutta. (Suuri Ihme 2017.)

Rippikoulusuunnitelman tavoitteiden lisäksi seurakunnat voivat asettaa rippikoululle omia tavoitteitaan tai kirjata erilaisia painotuksia rippikoulutyötä koskien. On erityisen tärkeää, että nuoret tuntevat rippikoulusuunnitelmaan kirjatut kirkon yhteiset tavoitteet, jotta he voivat hyödyntää niitä asettaessaan rippikoululle omia tavoitteitaan. Siksi tavoitteista on syytä keskustella nuorten kanssa. Rippikoulun ohjaajien tulisi kannustaa nuoria tutustumaan yhteisiin tavoitteisiin sekä omien tavoitteiden luomiseen. Tämä auttaa nuoria löytämään rippikoulusta juuri omaan elämäänsä linkittyviä sisältöjä. Kun rippikoulun sisällöt ja niiden painotukset ovat yhteydessä nuoren omaan elämään, muodostaa rippikoulu mielekkään kokonaisuuden, joka

tukee nuoren kokonaisvaltaista kasvua ja kristityn identiteetin kehitystä. Tavoitteista keskusteleminen lisää myös yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemuksia. (Pruuki ym. 2018, 25-27.)

3.2.1 Nuoret ovat osallisia, tulevat kuulluiksi ja saavat vaikuttaa

Tällä tavoitteella sanoitetaan nuoren asemaa rippikoulun keskiössä. Rippikoululainen ei ole seurakunnassa vierailijana tai sivustaseuraajana, vaan hän on osallinen ja osallistuva seurakuntalainen. Rippikoulu on ennen muuta rakennettava rippikoululaisia varten. Osallisuus tarkoittaa käytännössä sitä, että nuoret otetaan mukaan rippikoulun suunnitteluun ja toteutukseen. Osallisuuden kokemusta voidaan ohjaajien puolesta tukea antamalla nuorille tilaa toimia ja mahdollistamalla tätä nuorten toimintaa. On luotava toimivia menetelmiä siihen, että nuoret pääsevät esittämään ajatuksiaan ja toiveitaan. Aina nuoren ei ole helppoa tulla puhumaan aikuiselle, eikä etenkään esittää mielipiteitään koko ryhmän edessä. (Suuri Ihme 2017.)

Rippikoulussa on tärkeä korostaa sitä, että jokainen on tärkeä ja hyvä omana itsenään. Nykypäivän nuorten maailmaan sisältyy paljon vertailua ja tykkäysten kalastelua sosiaalisessa mediassa. Tämä luo herkässä kasvun vaiheessa oleville nuorille paljon erilaisia paineita. Rippikoulun onkin pystyttävä tarjoamaan nuorille paikka, jossa ei tarvitse miettiä kelpaako hän. Riittää kun on sellainen kuin on; arvokas ja ainutlaatuinen Jumalan kuvaksi luotu ihminen. Itsensä arvokkaaksi kokeminen ja hyväksyminen vaikuttavat siihen, miten nuori kokee itsensä osalliseksi. Osallistumiseen on rippikoulussa tarjottava riittävästi erilaisia mahdollisuuksia. Kaikki eivät halua olla aktiivisesti mukana toimimassa tai esillä ryhmän edessä. Osallisuuden kokemus voi olla vahva, vaikka vain osallistuu toimintaan hiljaa muiden mukana. Tärkeintä on nuoren oma kokemus. Osallisuuden kokemusta tukemalla voidaan edesauttaa nuorten seurakuntayhteyden säilymistä rippikoulun jälkeen. Osallisuuden kokemusta vahvistamalla voidaan tukea nuoria, jotka kärsivät yksinäisyydestä tai ulkopuolisuuden tunteista. (Suuri Ihme 2017.)

3.2.2 Nuoret kokevat yhteyttä, turvallisuutta, pyhyyttä ja iloa

Turvallisuus on oppimisen kannalta merkittävä kokemus. Oppimista tapahtuu vain riittävän turvallisessa ympäristössä. Myös jumalasuhteen kehittymisen kannalta turvallisuus on tärkeää. Rippikoulun on oltava nuorelle turvallinen kaikilla elämän osa-alueilla. Fyysisen turvallisuuden lisäksi on huomioitava psyykinen, hengellinen, sosiaalinen ja seksuaalinen turvallisuus. Turvallisessa ympäristössä nuori voi kokea yhteyttä oman ryhmänsä, seurakunnan ja Jumalan kanssa. (Suuri Ihme 2017.)

Iloa on myös merkitystä oppimisen ja turvallisuuden tunteen luojana. Avoin ja salliva ilmapiiiri sekä muiden kanssa yhdessä tapahtuva oppiminen ja elämän ihmeiden ihmettely tuottaa iloa. Myös pyhän kokeminen on rippikoulussa tärkeää. Turvallinen rippikoulu on hyvä ympäristö pyhyiden kokemiselle. Pyhyiden kokemus voi olla nuorelle uusi ja voimakas tunne-elämys, josta on hyvä voida tarvittaessa puhua muiden nuorten tai turvallisten ja nuoren kokemuksiä kunnioittavien aikuisten kanssa. (Suuri Ihme 2017.)

3.2.3 Nuoret oppivat hoitamaan hengellistä elämäänsä toimien, hiljentyen ja osallistuen

Tavoite korostaa jumalanpalveluselämän asemaa rippikoulun keskiössä. Nuorille jumalanpalvelus saattaa olla etäiseltä tuntuva asia ennen rippikoulua. Se voi tuntua vieraalta ja jopa pelottavaltakin asialta. Kun nuoret pääsevät rippikoulussa tutustumaan jumalanpalvelukseen ikään kuin sisältä päin, avautuu se heille täysin uudella tavalla. Jumalanpalveluselämää ja muita hengellisen elämän hoitamisen tapoja kuten Raamatun lukemista, rukoilemista ja hengellistä musiikkia on syytä esitellä nuorille laajasti, jotta jokainen nuori löytäisi niistä jotain itseään puhuttelevaa. Näin hengellinen elämä voi näyttäytyä nuorelle uudessa valossa. (Suuri Ihme 2017.)

Joillekin nuorille hengelliset kokemukset voivat avautua ensimmäistä kertaa rippikoulussa. On tärkeää kertoa nuorille erilaisista hengellisistä kokemuksista, sekä puhua avoimesti ja kunnioittavasti nuorten omista kokemuksista. Rippikoulusuunnitelma Suuri Ihme 2017 korostaa rippikoulun asemaa ehtoolliskouluna. Ehtoollisella on suuri merkitys luterilaisessa teologiassa. Se on kirkon sakramentti ja tärkeä osa hengellisyyden hoitamista. Rippikoulussa nuoria tulisi kutsua ehtoolliselle, jolle osallistumista opitaan parhaiten osallistumalla. Ehtoollisen merkityksen ymmärtäminen on helpompaa osallistumisesta saadun kokemuksen kautta. Ehtoolliselle olisi hyvä olla mahdollisuus osallistua jo rippikoulun aikana yhdessä vanhempien tai rippikoulun ohjaajien kanssa. Ehtoolliselle osallistumisen on kuitenkin aina oltava ehdottoman vapaaehtoista. (Suuri Ihme 2017.)

3.2.4 Nuoret kantavat vastuuta itsestään, toisista ihmisistä ja luomakunnasta

Eräs rippikoulun tärkeimmistä tehtävistä on varustaa nuorta elämään eettisesti kestävästä kristityn elämästä. Tähän kuuluu ennen muuta itsensä näkeminen arvokkaana ja ainutlaatuisena, huolenpidon arvoisena. Itsensä arvokkaaksi kokeva ja itsestään vastuuta kantava ihminen pystyy myös aidosti arvostamaan muita ihmisiä. Kultainen sääntö (Matt.7:12) on yksi merkittävimpiä kristityn elämänohjeita. Sen mukaan kristityn on toimittava lähimmäisiään kohtaan kuten hän haluaisi itseään kohtaan toimittavan. Rippikoulussa nuoret voivat aidosti kokea ja oppia sen, miten Jumalan rakkaus välittyy ihmisten keskinäisen toiminnan kautta. Rippikoulu opettaa diakonista elämäntapaa. (Suuri Ihme 2017.)

Nykypäivän nuorille ajankohtaista on myös huoli ympäristöstä. Monet nuorista kokevat ympäristön tilaan liittyvät asiat jopa ahdistavina. Ympäristöasiat ovat läsnä nuorten elämässä jatkuvasti esimerkiksi tiedotusvälineiden kautta. Rippikoulussa tuleekin pohtia sitä, mitä me itse

kukin voimme konkreettisesti tehdä huolehtiaksemme luomakunnan ja sitä kautta myös lähimmäistemme hyvinvoinnista. On myös hyvä hakea asioille oikeita mittasuhteita ja rakentaa luottamusta elämään ja Jumalaan osana ympäröivää maailmaa. (Suuri Ihme 2017.)

3.2.5 Nuoret löytävät merkityksiä kristinuskon keskeisten sisältöjen ja oman elämänsä väliltä.

Ilmiöoppimisen periaatteiden mukaisesti uskon sisältöjen oppiminen on tehokasta ja mielekästä, kun nuoret pystyvät kytkemään ne osaksi omaa elämäänsä ja omaa kokemusmaailmaansa. Uskoa voi elää todeksi vain, jos se on mielekkäällä tavalla sovitettavissa osaksi omaa arkista elämää. Keskeiset uskonopin sisällöt tuodaan esille Katekismuksessa. Se voi sellaisenaan tuntua nuorelta vieraalta, mutta oikein rakennettujen oppimiskokonaisuuksien ja oikein valittujen työskentelytapojen avulla uskon sisällöt avautuvat osaksi nuoren elämää. (Suuri Ihme 2017.)

Rippikoulusuunnitelma antaa seurakunnille paljon vapautta sen suhteen, mitä sisältöjä rippikoulussa käsitellään. Toisaalta kaikissa rippikoulussa on aina kuitenkin käsiteltävä tietyt suunnitelmassa mainitut teemat, kuten kaste ja kummius, Jeesuksen kuolema, vastuu luomakunnasta ja Raamattu. Tällä halutaan taata se, että rippikoulun sisällöt ovat riittävän yhdenmukaisia kaikkialla Suomessa. Lisäksi on muistettava, että rippikoulu on kirkon koulu, jonka tarkoituksena on tutustuttaa nuori oman uskontokuntansa tärkeisiin sisältöihin ja antaa nuorelle keinoja ymmärtää niitä. (Suuri Ihme 2017.)

3.2.6 Nuoret haluavat kuulua Kristuksen kirkkoon

Rippikoulun tehtäviin kuuluu seurakuntayhteyden vahvistaminen. Samalla kun nuori kokee yhteyttä omaan paikallisseurakuntaansa, hän saa kokea olevansa osa jotakin suurempaa. Hän

kuuluu oman seurakuntansa kautta Suomen Evankelis-Luterilaiseen kirkkoon sekä maailmanlaajaan Kristuksen kirkkoon. Yhteyden kokemus toisaalta oman rippikouluryhmän tai paikallisseurakunnan kanssa sekä toisaalta kaikkien maailman kristittyjen kanssa auttaa nuorta vahvistamaan omaa kristityn identiteettiään. Nuori oppii löytämään oman tapansa olla kristitty ja elää kristillistä uskoaan yksin ja yhdessä muiden kanssa. (Suuri Ihme 2017.)

Rippikoulussa nuorille on hyvä tehdä tutuksi sitä, miten kirkko ja seurakunta toimivat sekä sitä mitä kirkkoon ja seurakuntaan kuulumisen tarkoittaa käytännön tasolla nuorten omassa elämässä. Nuorille on kerrottava siitä, mitkä ovat hänen oikeutensa ja velvollisuutensa kirkon ja paikallisseurakunnan jäsenenä. Nuorten on hyvä ymmärtää, että he voivat ja saavat vaikuttaa oman kotiseurakuntansa asioihin esimerkiksi äänestämällä kirkollisvaaleissa täytettyään 16 vuotta tai asettumalla vaaleissa ehdolle 18 vuotta täytettyään. (Suuri Ihme 2017.)

3.3 Nuoret osallistujina ja vaikuttajina rippikoulussa

Rippikoulusuunnitelmassa Suuri Ihme 2017 osallisuus ja osallisuuden kokemus ovat tärkeitä läpileikkaavia teemoja. Osallisuus on mainittu myös suunnitelman tavoitteissa. Osallisuuden voidaan ajatella alkavan dialogissa olemisesta. Dialogin tarkoituksena on löytää asiasta yhteinen ymmärrys pohtimalla erilaisia mahdollisuuksia. Dialogi on keskustelua, jossa osallistujien puhe on vastavuoroista. Dialogissa keskustelijat esittävät omia ajatuksiaan, kuuntelevat toisiaan ja tarkastelevat käsiteltävää asiaa eri näkökulmista. Keskusteluun tulee voida osallistua vapaasti. Siihen tulee myös kannustaa ja auttaa niitä, joille osallistuminen on haastavaa. Dialogin tarkoituksena on löytää kumuloituva yhteisymmärrys, eli osapuolten on tarkoitus ymmärtää toistensa näkökantoja ja mielipiteitä. Dialogin tarkoitus ei ole toisten mielipiteen muuttamisessa, vaan siinä että pystytään näkemään toisen mielipiteen taakse sekä löytämään yhdessä erilaisia ratkaisuja käsillä oleviin ongelmiin tai pohdittaviin kysymyksiin. (Suuri Ihme 2017; Lehtinen, Vauras & Lerkkanen 2016, 262-268.)

Aito dialogi vaatii ohjaajalta kykyä toimia niin, että dialogille on tilaa ja kaikki pääsevät osallistumaan siihen. Pelkkä keskustelu ei välttämättä kehitä ajatteluntaitoja tai luo kokemusta osallisuudesta ja kuulluksi tulemisesta. Dialogissa olemista pystyy kuitenkin harjoittelemaan ja dialogin taidot kehittyvät, kun ryhmää ohjataan oikealla tavalla dialogisuuteen. Nuoria tulisi kannustaa kysymään, selittämään omia ajatuksiaan, tekemään johtopäätöksiä, olemaan eri mieltä ja väittelemään kunnioittavasti. Kunnioittavaan väittelyyn kuuluvat kuuntelun ja neuvottelun taidot sekä kyky perustella omia näkemyksiään. (Lehtinen ym. 2016, 262-268.)

Aito dialogi vahvistaa kokemusta osallisuudesta. Se että tulee kuulluksi, ei tarkoita pelkästään sitä, että saa rippikoulussa päättää, mennäänkö oppitunnilla ulos vai ollaanko sisällä. Se ei myöskään tarkoita sitä, että saa päättää kaikesta siitä, mitä rippikoulussa opetetaan. Osallisuuden kokemus syntyy vuorovaikutuksessa muihin. Se syntyy dialogisesta työotteesta sekä siitä kokemuksesta, että nuoret kohdataan kunnioittavasti ja heidän ajatuksiaan ja ideoitaan arvostetaan. Se syntyy yhteisten ja yksilöllisten tavoitteiden asettamisesta sekä siitä kokemuksesta, että käsiteltävät asiat tuntuvat edes jollakin tasolla itselle merkityksellisiltä. (Suuri Ihme 2017.)

Nuorten osallisuus ja osallistuminen ei suinkaan vähennä ohjaajien työtä tai vastuuta, oikeastaan päinvastoin. Ohjaajan ammattitaidolta vaatii paljon, että hän kykenee työskentelemään ryhmän kanssa niin, että sen sisälle syntyy aitoa dialogia ja osallisuuden kokemusta. Tämä vaatii herkkyyttä kuulla nuoria ja tunnistaa ryhmän dynamiikkaan. Se edellyttää myös ennen muuta kykyä tehdä oikeita kysymyksiä ja johdatella ryhmää tärkeiden asioiden äärelle. Työskentelymenetelmien valinnalla pystyy vaikuttamaan paljon siihen, miten rippikoululaiset kokevat osallisuutensa toteutuvan. (Pruuki ym. 2018, 20-30.) Rippikoulussa opetus ei voi olla pelkkää tietojen välittämistä. Rippikouluopetuksen arvo tulisi olla enemmän ymmärryksen lisäämisessä ja siinä, että nuoret oppivat käyttämään oppimaansa oman uskonelämänsä rakennuspalikkoina.

Osallisuuden kokeminen on voimakkaasti yhteydessä omakohtaiseen sitoutumiseen jonkin asian suhteen. Omakohtaisen sitoutumisen kautta ihmiseen syttyy halu tutkia ja ihmetellä asioita. Omakohtainen sitoutuminen motivoi tarttumaan asioihin ja oppimaan. Se lisää myös käsiteltävien asioiden linkittymistä ihmisen omaan elämään ja kokemusmaailmaan. Omakohtaisen sitoutumisen asiaan voi synnyttää esimerkiksi se, että kokee joidenkin asioiden olevan ristiriidassa omien käsitysten kanssa tai että ei kykene selittämään jotain tärkeäksi kokemaansa ilmiötä tai asiaa. Tällaisen omakohtaisen oppimisenhalun ja sitoutumisen synnyttämiseksi olisi tärkeää rohkaista nuoria käymään laajaa ja monipuolista keskustelua käsiteltävien aiheiden ympärillä. Tietoisesti tai tiedostamatta annetut liian valmiiksi pureskellut vastaukset tukahduttavat omakohtaisen sitoutumisen asiaan ja johtavat hyvin ulkokohtaiseen asioiden käsittelyyn. Ulkokohtainen asioiden käsittely taas heikentää motivaatiota ja vähentää osallisuuden kokemusta. (Rajala, Hilpö, Stenberg, Suvanto & Mäki 2015, 97-103.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tämä työ on laadullinen tutkimus. Koska halusin tutkia työntekijöiden kokemuksia, oli työ järkevintä toteuttaa laadullisena tutkimuksena. Laadullisen tutkimuksen tarkka määrittelyminen on haastavaa, koska sillä ei ole omaa yksiselitteistä teoriaa. Yleisesti voidaan sanoa, että tutkimuksen muodon määrittää se, kuinka relevantti menetelmä on käytännön kannalta. On myös pohdittava, miten tutkimuksen muoto tukee tutkimuskysymysten ratkaisemista. (Met-sämuuronen 2003, 160-167.) Laadullista tutkimusta käytetään usein silloin kun halutaan tuoda esiin tutkimuksen kohteena olevien omia tulkintoja asiasta ja siksi laadullisen tutkimuksen valinta tämän tutkimuksen työmenetelmäksi on perusteltua. Laadullinen tutkimus voi toimia myös suuremman tutkimushankkeen osana tai esi-tutkimuksena. Laadullinen tutkimus on yleisesti ihmistieteissä käytetty tutkimusmuoto. (Hakala 2018, 22; Silverman 2005, 5-9.)

4.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tutkimusongelmanani oli se, miten työntekijät ovat kokeneen rippikoulusuunnitelman Suuri Ihme 2017 käyttöönoton ja käytön omassa työssään. Pyrin ratkaisemaan tutkimusongelman lähestymällä sitä tutkimuskysymysten kautta. Tutkimuskysymykseni olivat seuraavat:

1. Miten rippikoulutyötä tekevä työntekijä on kokenut Suuri ihme- rippikoulusuunnitelman 2017 käyttöönoton?
2. Kokeeko työntekijä rippikoulusuunnitelman tavoitteiden toteutuvan käytännön tasolla rippikoulutyössä. Onko jokin tavoitteista muita haasteellisempi toteuttaa?
3. Kokeeko työntekijä, että nuoret otetaan osallisiksi rippikoulun suunnittelussa ja toteutuksessa? Tulevatko he kuulluiksi ja voivatko he vaikuttaa?
4. Ovatko työntekijät saaneet koulutusta rippikoulusuunnitelman vaihtuessa?

5. Miten työntekijä kokee rippikoulusuunnitelman 2017 toiminta-ajatuksen toteutuvan käytännön tasolla rippikoulussa?

Koska kysymyksessä on laadullinen tutkimus, voivat tutkimuskysymykset elää tutkimuksen aikana. Tämä johtuu siitä, että tutkimuksen kohteena on ilmiö, jota ei juuri tunneta. (Kananen 2017, 60-66.) Tämän tutkimuksen edetessä ja tiedon karttuessa tutkimuskysymykset eivät kuitenkaan muuttuneet. Totesin tutkimuksen edetessä, että nämä tutkimuksen alkuvaiheessa asettamani tutkimuskysymykset auttavat lähestymään tutkimusongelmaa. Pohdin tutkimuksen eri vaiheissa, voisiko tutkimuskysymyksiä yhdistää, jotta niitä ei olisi niin monta. Tulin kuitenkin siihen tulokseen, että saadakseni luotettavan vastauksen tutkimusongelmaani, minun oli hyvä säilyttää nämä kaikki tutkimuskysymykset. Aineiston analysointi olisi ollut helpompaa, mikäli tutkimuskysymyksiä olisi ollut vähemmän. Työntekijöiden kokemus tutkimuskohteena on monitahoinen ja sen vuoksi monipuoliset tutkimuskysymykset ovat tässä tilanteessa perusteltuja. Pohdin myös sitä, onko tutkimuskysymys nro 1 sisällöltään liian laaja. Käytännössä se osoittautui kuitenkin toimivaksi tutkimuskysymykseksi, joka auttoi lähestymään tutkimusongelmaa.

4.2 Aineiston kerääminen ja analysointi

Tutkimukseen käytin vain primääriaineistoa, eli aineistoa, joka kerättiin vain tätä tutkimusta varten (Kananen 2017, 82-83). Koska tutkin kokemusta, ei olisi ollut mielekästä käyttää tutkimuksessa muita aineistoja. Aineiston keräsin tekemällä teemahaastatteluja. Teemahaastattelu oli mielestäni toimivin vaihtoehto aineiston keräämiseen, koska niiden avulla katsoin saavani parhaiten vastauksia asettamiini tutkimuskysymyksiin. Teemahaastattelu on hyvä keino selvittää, mitä joku ajattelee jostakin asiasta. Koska tämän työn tarkoitus oli selvittää työntekijöiden kokemuksia ja ajatuksia rippikoulusuunnitelmasta 2017, palveli teemahaastattelun käyttö parhaalla mahdollisella tavalla tätä tarkoitusta. Teemahaastattelu on tutkijan aloitteesta tapah-

tuva keskustelu, jossa tutkija pyrkii vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa saamaan selville tutkimuksen aihepiirille merkityksellisiä asioita. Teemahaastattelussa haastattelun teemat eli aihepiirit on määritelty etukäteen. Se kuitenkin poikkeaa strukturoidusta haastattelusta siten, että siitä puuttuvat tarkat kysymykset. Teemahaastattelussa haastattelijä huolehtii siitä, että ennalta päätetyt teemat tulevat haastattelussa käsitellyiksi. Niiden järjestys ja laajuus saattavat kuitenkin vaihdella eri haastatteluissa, sillä haastattelu etenee keskustelun omaisesti ja osittain haastateltavan ehdoilla. (Eskola, Lähti & Vastamäki 2018, 27-30.)

Haastateltavat valitsin lähinnä maantieteellisin perustein. Valitsin eri puolilla Oulun hiippakuntaa sijaitsevia seurakuntia, joiden työntekijöihin otin yhteyttä puhelimitse ja sähköpostilla. Valitessani mahdollisia haastateltavia pyrin tavoittamaan vähintään yhden haastateltavan jokaisesta Oulun hiippakuntaan kuuluvasta rovastikunnasta. Tarkalleen haastattelut eivät kuitenkaan tapahtuneet rovastikunnittain. Pyrin myös saamaan haastateltavakseni henkilöitä, jotka edustavat eri tyyppisiä seurakuntia. Seurakunnan tyyppiä pyrin määrittelemään lähinnä seurakunnan koolla sekä sillä, millaisen väestörakenteen alueella seurakunta sijaitsee. Haastateltavat olivat nuorisotyönohjaajia ja pappeja, jotka osallistuvat aktiivisesti ja säännöllisesti seurakuntansa rippikoulutyön suunnitteluun ja käytännön toteutukseen. Haastateltavia tutkimuksessani oli kahdeksan. Haastatteluista kolme tehtiin ryhmähaastatteluna siten, että paikalla oli yhtä aikaa kaksi haastateltavaa, jotka edustivat joko samaa tai eri seurakuntaa. Kaksi haastattelua tehtiin yksilöhaastatteluina. Tein osan haastatteluista ryhmähaastatteluina lähinnä sen vuoksi, että se helpotti aikataulullisesti haastatteluiden tekemistä. Se oli myös monen haastateltavan mielestä miellyttävämpi ratkaisu. Tarjosin haastateltaville myös mahdollisuutta yksilöhaastatteluun. Haastattelutilanteet eivät mielestäni juurikaan poikenneet toisistaan riippumatta siitä, oliko haastateltavia paikalla yksi vai kaksi. Haastateltavista puolet oli miehiä ja puolet naisia. Tein haastattelua varten teemakartan, johon kokosin niitä teemoja, joista halusin vastaajien kanssa keskustella. Teemat muodostuivat samoiksi kuin asettamani tutkimuskysymykset. Se, että teemat ja tutkimuskysymykset ovat yhteneviä, helpottaa aineiston analysointia. Teemojen alle kokosin tarkentavia kysymyksiä, joita kävin läpi keskustellessani haastateltavieni kanssa. Usein vastaukset näihin kysymyksiin nousivat esiin spontaanisti

teemasta keskusteltaessa. Tarvittaessa esitin lisäkysymyksiä. Esitin myös alemman tason kysymyksiä, jotka koskivat lähinnä haastateltavan työuran pituutta, koulutustaustaa tai muita vastaavia taustatietoja, joilla ei varsinaisesti ollut merkitystä tutkimuskysymysten kannalta. Haastateltaville lähetin etukäteen haastattelussa käsiteltävät teemat, jotta he olisivat tietoisia siitä, mitä asioita haastattelussa käsiteltäisiin ja he pystyvät halutessaan valmistautumaan haastatteluun.

Osa haastatteluista tehtiin puhelimitse ja osa tapaamalla haastateltavia heidän työpaikoillaan. Haastattelut nauhoitin käyttäen tablet - laitetta ja tietokoneen puheentallennusohjelmaa. Puhelut nauhoitettiin kaiuttimen kautta. Nauhoitteiden äänenlaatu oli kaikkien haastattelujen osalta hyvä. Nauhat litteroin sanasta sanaan. Litterointivaiheessa poistin haastatteluista niissä mahdollisesti mainittuja henkilöiden tai paikkakuntien nimiä. Merkitsin ne litteroituun tekstiin kirjaimella x. Tämän tein, jotta haastateltavat säilyisivät anonyymeina. Merkitsin litteroituun tekstiin joitakin äännähdyksiä, kuten myöntelyä tai naurahduksia, mikäli katsoin niillä olevan sisällön kannalta merkitystä. Merkittäviä naurahdukset saattoivat olla esimerkiksi tilanteessa, jossa työntekijä puhuu sarkastiseen sävyyn työhönsä liittyvistä asioista. Tein litteroinnin itse ja pyrin tekemään sen mahdollisimman pian haastattelun tekemisen jälkeen. Litteroitua materiaalia kertyi yhteensä 52 sivua fontin ollessa 12 ja rivivälin ollessa 1.

Litteroidut aineistot analysoin teemoittelemalla, eli jakamalla jokaisen haastateltavan vastaukset eri teemojen alle. Teemat merkitsin aluksi värikoodein litteroituun tekstiin. Tämän jälkeen keräsin kaikkien vastaajien vastaukset kunkin teeman alle erilliseen asiakirjaan. Tässä vaiheessa käsittelin tekstiä niin, että poistin sieltä täytesanoja kuten "niin kuin" tai "tota noin". Tämän tein sen vuoksi, että sain lyhennettyä tekstiä ja saan sen helpommin käsiteltävään muotoon. Sen jälkeen tiivistin teemojen alle kerätyt vastaukset ja muodostin niistä tiiviimpiä kokonaisuuksia. Tässä vaiheessa myös yhdistin eri teemoja erilaisten merkitysrakenteiden selkeyttämiseksi. Nämä merkitysrakenteet ovat toisaalta vastaajia yhdistäviä ja toisaalta luovat eroja heidän välilleen. Pyrin koko työskentelyn ajan säilyttämään kokemuksen tutkimiseen so-

veltuvan fenomenologisen näkökulman, jonka mukaan aineistosta voi pyrkiä löytämään yhteneväisyyksien lisäksi myös tiettyä moninaisuutta. Tämän kaltaisessa tutkimuksessa pyrkimys ei ole tilastollisen tutkimuksen kaltaisen yleistyksen tekeminen, vaan ainoastaan käsillä olevan ilmiön ja haastateltavien kokemusmaailman tutkiminen. (Laine 2018, 43.) Tiivistyksen jälkeen minun oli mahdollista tehdä johtopäätöksiä eri teemojen alle kootuista haastatteluvastauksista.

Käytin aineiston käsittelemiseen ainoastaan Word – tekstinkäsittelyohjelmaa. Aineiston olisi ollut mahdollista analysoida erilasilla laadulliselle aineistolle tarkoitetuilla analyysiohjelmilla, mutta koska minulla ei ollut sellaista käytössäni, päädyin käyttämään tekstinkäsittelyohjelmaa. Aineisto on täysin mahdollista käsitellä luotettavasti tekstinkäsittelyohjelmalla, joka tietokoneessa on valmiina. (Kananen 2017, 162.) Tekstinkäsittelyohjelman käyttämisen huonona puolena pitäisin sitä, että aineistoa käsitellessä joutuu tekemään lukuisia tiedostoja, joiden hallinta tuntui välillä haastavalta. Vaati erityistä tarkkuutta, että kaikki tiedostot ja tekstit tulivat eri vaiheissa huolella käsitellyiksi ja tallennetuiksi. Koen, että aineiston käsittelyssä tekstinkäsittelyohjelmalla on se hyvä puoli, että kun aineistoa joutui käsittelemään moneen kertaan, siitä sai hyvän kokonaiskuvan työskentelyn eri vaiheissa.

Työssä tutkin kokemusta eli tutkimuksen näkökulma on perustellusti fenomenologinen. Fenomenologiaa voidaan yleisesti kuvata ihmisen oman kokemuksellisen todellisuuden suhteena ympäröivään maailmaan. Tutkimuksen metodin voi sanoa olevan fenomenologis-hermeneuttinen. Se merkitsee sitä, että tutkimuksen kannalta merkityksellistä on kokemus, merkitys ja yhteisöllisyys. Fenomenologiassa kokemuksellisuutta voidaan pitää yksilön maailmasuhteen perusmuotona, mikä tarkoittaa, että elämässä keskeisempää on todellinen kokemus kuin käsitteellinen ajattelu, vaikka kokemiseen liittyykin aina ajattelua. Hermeneutiikka viittaa tässä ymmärtämiseen ja tulkintaan. Fenomenologinen tutkiminen aiheuttaa aina tarpeen tulkita vastauksia ja tiedostaa tulkintaan vaikuttavat seikat, kuten tutkijan oma kokemusmaailma ja mahdolliset ennakkokäsitykset. Tutkimuksen kannalta merkittävää on siis haastattelu-

vastausten tulkinta ja siihen vaikuttavien seikkojen ymmärtäminen. Metodilla tässä tarkoitetaan lähinnä näkökulmaa ja tutkimusotetta, ei niinkään teknistä suoritustapaa esimerkiksi aineiston käsittelyssä. (Laine 2018, 29-35.)

4.3 Luotettavuus ja eettisyys

Tämä laadullinen tutkimus toteutettiin haastattelemalla rippikoulutyötä tekeviä työntekijöitä. Haastateltavat valittiin satunnaisesti, huomioiden vain heidän edustamansa seurakunnan maantieteellinen sijainti. Vastaajien henkilöllisyys tai heidän edustamansa seurakunta eivät paljastu tutkimuksesta. Se lisää aineiston luotettavuutta, sillä vastaajat voivat kertoa kokemuksensa aidosti, ilman pelkoa minkään asteisesta leimautumisesta. Muutamissa haastatteluissa tuli esille se, että haastateltava koki tärkeänä sen, että hänen henkilöllisyytensä tai työpaikkansa eivät käy ilmi tutkimuksessa. Litterointivaiheessa poistin aineistosta sellaiset seikat kuten nimet ja paikkakunnat. Aineiston keräämisen eettisyyteen liittyy se, että olen pyrkinyt informoimaan vastaajia mahdollisimman hyvin siitä, mihin taltioituja haastatteluja käytetään. Lisäksi haastateltavilla on ollut mahdollisuus tutustua haastattelun teemoihin etukäteen. Lisäksi haastateltavilla oli mahdollisuus vaikuttaa siihen, tapahtuiko haastattelu yksilö- vai parihaastatteluna.

Tutkimuksen laatuun vaikuttaa olennaisesti aineiston ja sen käsittelyn laatu. Olen pyrkinyt aineiston käsittelyssä erityiseen huolellisuuteen ja tarkkuuteen. Olen pyrkinyt myös reflektimaan omia ennakkokäsityksiäni ja asenteitani ainestoa käsitellessäni, jotta omat näkemykseni eivät vaikuttaisi liikaa vastausten tulkintaan ja johtopäätösten tekemiseen. Koska tutkija on tämän kaltaisessa tutkimuksessa alusta loppuun osa prosessia, ei tutkijan ennakkokäsitysten vaikutusta voida kokonaan sulkea pois. Aineiston huolellisella ja monitahoisella työstämisellä sekä itsereflektiolla nämä tutkijan oletusten vaikutukset voidaan kuitenkin minimoida. Vaikka

pyrkimykseni työtä tehdessäni oli olla objektiivinen aineiston suhteen, vaati työskentely jatkuvaan tulkintaan ja tähän tulkintaan vaikuttivat väistämättä aikaisemmat tiedot ja elämän kokemukset. Tätä voidaan nimittää niin sanotun hermeneuttisen kehän kulkemiseksi. Tutkijan on syytä tiedostaa oma minäkeskeisyytensä ja subjektiivinen rajoittuneisuutensa työskentelyn jokaisessa vaiheessa. (Laine 2018, 37-38.) Koko työskentelyn ajan säilytin vastausten yhteydessä vastaajan koodin, jolloin jokainen vastaus oli johdettavissa tarvittaessa takaisin alkuperäiseen raakamateriaaliin.

Haastateltavien määrä tutkimuksessani oli kahdeksan henkilöä. Tämä on riittävä määrä haastateltavia, sillä tutkimukseni tarkoitus ei ollut tehdä kattavia yleistyksiä. Tarkoitus oli ainoastaan selvittää haastateltujen kokemuksia asioista ja näin ollen lisätä ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä eli työntekijöiden kokemuksista suhteessa uuteen rippikoulusuunnitelmaan. Laadullisessa tutkimuksessa haastateltavien määrää ei juuri koskaan voida päättää etukäteen, vaan määrä tarkentuu tutkimuksen edetessä. Tärkeitä tekijöitä haastateltavien määrää arvioitaessa on se minkä tyyppistä tietoa tarvitaan ja miten tieto kerätään. Merkittävää tutkittavien määrän kannalta on myös se, miten tutkimusongelma on määritelty. Saturatiota eli kylläntymistä voidaan joissakin tapauksissa käyttää laadullisen tutkimuksen havaintoyksiköiden määrän määrittelyssä. Tämä tarkoittaa sitä, että haastatteluja tai muuta tiedon keruuta tehdään, kunnes aineisto ei enää tuota uutta tietoa. (Kananen 2017, 125-127.) Tässä tutkimuksessa saturatiota ei voitu käyttää havaintoyksiköiden määrän määrittelyssä, sillä tutkimus perustui niin vahvasti työntekijöiden henkilökohtaiseen kokemukseen. Alkuperäinen suunnitelmani oli haastatella viittä henkilöä, mutta työn edetessä lisäsin haastateltavien määrää. Tämä johtui lähinnä siitä, että havaitsin aineistoa käsitellessäni, että vastaukset ovat yllättävän saman kaltaisia. Kun lisäsin haastateltavien määrää, käytin heidän valinnassaan edelleen samoja kriteereitä kuin työtä aloittaessani eli maantieteellistä sijaintia ja seurakunnan kokoa. Haastattelujen lisääminen ei siis liittynyt pyrkimykseen saavuttaa aineiston saturatiopistettä vaan päinvastoin, selvittää, poikkeavatko vastaukset enemmän toisistaan, kun havaintoyksikköjä on enemmän.

5 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTELMÄT

Kaikkien haastattelemieni työntekijöiden edustamissa seurakunnissa Suuri Ihme – rippikoulusuunnitelma oli otettu kokonaisuudessaan käyttöön. Lähes kaikki vastaajat olivat kuitenkin sitä mieltä, että menossa on ikään kuin sisäänajo vaihe. Tämä on täysin ymmärrettävää, sillä Suuri Ihme 2017 oli astunut voimaan vasta toukokuussa 2017 ja siirtymäaika sen käyttöönottoon oli päättynyt 1.10.2018. (Kirkkohallitus 2017.) Useimmilla vastaajilla Suuri Ihme – rippikoulusuunnitelma oli ollut ensimmäistä kertaa kokonaisuudessaan käytössä kuluneen vuoden rippikouluissa. Useampi vastaaja kertoi kokevansa, että työ muokkautuu pikkuhiljaa enemmän ja enemmän uuden suunnitelman mukaiseksi. Kaikki vastaajat olivat selkeästi perehtyneet huolella uuteen rippikoulusuunnitelmaan ja näkivät tarpeelliseksi jatkaa työskentelyä sen parissa, jotta sen painotuksia voitaisiin korostaa rippikoulutyössä yhä enemmän.

Joo tottakai se on käytössä, koska se on ainoa voimassa oleva rippikoulusuunnitelma. K6

Tää on iso paketti tää rippikoulusuunnitelma 2017 ja tän niin kuin se idea. Siis vanhahan on hyvä ja siellä on hirveen paljon niitä elementtejä, joita on tässäkin, mutta jotta tämmöisen paketin, minkä takana on niin kun kauheen paljon ajattelua, jotta sen ajattelun ymmärtää tästä kirjasta niin se ei tapahdu yhdellä lukemisella. Ja eikä yhdessä palaverissa. Että ehkä sitten rippikoulun näkökulmasta niin tätä työskentelyä tulee vielä jatkaa. M3

Kyllä se on käytössä ja itseasiassa sillä tavalla, että niitä osa-alueita tulee sieltä koko ajan käyttöön. Niitä hiotaan ja muokataan, että ne soveltuu sitten parhaiten siihen omaan seurakuntaan ja omaan porukkaan. H4

Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että rippikoulun jatkuva kehittäminen on erittäin tärkeää. Vastaajien mielestä rippikoulu on kirkon tärkeä lippulaivatuote, joka on pyrittävä pitämään mukana ajassa. Rippikoulun tulee tulevaisuudessakin pystyä vastaamaan sekä sisällöllisesti että käytänteidensä puolesta muuttuvan toimintaympäristön asettamiin haasteisiin. Rippikoulun suosiota ei saa pitää itsestäänselvyytenä, vaan kirkon on työskenneltävä rippikoulun ke-

hittämiseksi ja uudistamiseksi. Vastaajien mielestä oli kuitenkin tärkeää myös se, että uudistuksia ei tehdä pelkästään uudistamisen vuoksi, vaan on tärkeää huomioida jo olemassa olevat toimivat mallit ja toimintatavat.

5.1 Miten vastaajat kokevat uuden rippikoulusuunnitelman muuttaneen rippikoulutyötä aikaisempaan verrattuna?

Vastaajat näkivät, että uuden rippikoulusuunnitelman käyttöönotto oli aiheuttanut jonkin verran muutoksia rippikoulutyöhön. Suurin osa oli kuitenkin sitä mieltä, että nämä muutokset eivät olleet kovin suuria. Etenkin pidempään rippikoulutyössä mukana olleet vastaajat olivat sitä mieltä, että vuoden 2001 rippikoulusuunnitelman käyttöönotto oli ollut suurempi muutos kuin vuoden 2017 uudistus. Suuri Ihme – rippikoulusuunnitelman katsottiin olevan selkeää jatkumoa edelliseen suunnitelmaan.

En määhän tätä Suuri Ihme uudistusta pidä mitenkään kovin ihmeellisenä, että silloin se 2001 oli iso juttu. Se oli semmoinen iso juttu. L5

Kun selaa noita vanhempia rippikoulusuunnitelmia niin kyllähän ne ovat johdonmukaisesti kasvaneet ja kasvaneet eteenpäin, mutta tässä se harppaus edelliseen ei oo ollut mikään suuri, mutta kun se harppaus otetaan tietoisesti, niin se harppaus on yllättävän suuri. K6

Lähes kaikki vastaajat olivat kuitenkin sitä mieltä, että uusi suunnitelma vaatii perehtymistä ja ajattelutavan muutosta. Ajattelutavan muutosta uuden suunnitelman suhteen aiheuttaa vastaajien mukaan eniten se, että suunnitelma kannustaa nuorten osallistamiseen aikaisempaa enemmän. Rippikoulu on uuden suunnitelman myötä entistäkin enemmän nuorilähtöistä. Tämä oli monen vastaajan kohdalla aiheuttanut tarpeen arvioida käytössä olleita työmenetelmiä. Työmenetelmiä oli pyritty uudistamaan siihen suuntaan, että opetus olisi vähemmän opettajalähtöistä. Erilaisia ryhmätöitä ja toiminnallisia opetusmenetelmiä pyrittiin käyttämään enemmän kuin aikaisemmin. Työntekijät olivat joutuneet tekemään jonkin verran työtä opetusmateriaaliensa uudistamiseksi. Tämä lähinnä sen vuoksi, että ei haluttu käyttää enää niin

paljon frontaaliopetukselle tyypillisiä Power Point -esityksiä tai vastaavia. Osa vastaajista oli myös sitä mieltä, että nykyisin nuoret kokevat helposti liian lapsellisina aikaisemmin käytetyt opetusmenetelmät

Että se ei nykyään enää tämän päivän nuorille kerro yhtään mitään, kun annetaan siitä se muovailuvaha ja sanotaan, että muovaile tästä nyt vaikka usko, että mitä se sulle merkkää. Ne on lapsekkaampia ne menetelmät, mitä on ollut silloin 80-90 luvulla versus se että mitä tänä päivänä on. Että yritetään saada kuitenkin sitä nuorta itse pohtimaan miten tämä sana usko liittyy siihen hänen omaan elämäänsä ja miten se liittyy tähän nykypäivän arkeen ja yhteiskuntaan. K6

Kyllä mullakin jotenkin on niin, että sen ytimen annan liitutaululla tai Power Pointilla, mutta sitten sitä ydintä ruvetaan niin kun porukalla sitten kattomaan, että se niin kun laajenisi se käsitys jostakin. J4

Suunnitelman ilmiöpedagoginen suuntaus haastoi myös uudistamaan opetusta. Lähes kaikki vastaajat olivat luopuneet oppitunti – sanan käytöstä ja rippikoulun sisältöjä käsiteltiin laajempina kokonaisuuksina ja erilaisina teemoina. Sisällöllisesti käsiteltävät aiheet olivat muuttuneet vastaajien kokemuksen mukaan varsin vähän. Opettajalla koettiin olevan edelleen tärkeä merkitys opetuksen sisällön määrittelijänä. Suurin osa vastaajista koki, että nuorilla ei ole riittävästi tietoa siitä, mitä sisältöjä rippikoulu voisi tarjota. Tämän vuoksi nuoret eivät vastaajien mukaan ole kykeneviä arvioimaan opetuksen sisältöjen tarpeellisuutta. Sisältöjä vaikutti määrittelevän pitkälti se, miten niitä oli seurakunnissa totuttu aikaisemmin käsittelemään. Pidettiin kuitenkin tärkeänä sitä, että nuorten kanssa ollaan dialogissa ja pyritään painottamaan sisältöjä niin, että ne kohtaavat nuorille tärkeiden elämän kysymysten kanssa. Suurin osa vastaajista piti tärkeänä myös sitä, että nuoret pääsevät itse pohtimaan ja etsimään vastauksia niihin kysymyksiin, joita opetuksen sisällöistä nousee.

Mää ajattelen sillä tavalla, että eihän se, että opettaja osaa koota ja yhdistää asiat niin katoa mihinkään. Se mikä tässä eniten korostuu, niin on silloin, kun sitä asiaa käsitellään niin, että se nuoren maailma sen asian käsittelyssä olisi varmasti läsnä ja mukana. Ja että sitä dialogia nuoren ja nuoren elämän kokemusten sen maailman ilmiöitten kanssa, jossa nuori elää. Että se ei ole vaan sitä, että tiettyjen faktojen kelaamista. Kyllä vielä tarvitaan ihan

niin kuin ennenkin hyviä opettajia, jotka osaavat koota ja liittää asioita yhteen kuljettaa sitä ajatusta eteenpäin. M3

Uuden rippikoulusuunnitelman käyttöönotto oli aiheuttanut vastaajien mukaan tarvetta uudistaa rippikoulun rakennetta. Rakenteeseen vaikuttavat muutokset liittyivät lähinnä siihen, että vanhoista rippikoulukorteista oli luovuttu ja seurakuntaan tutustumista toteutettiin enemmän yhdessä rippikouluryhmän kanssa. Osa seurakunnista oli luopunut rippikoulukorteista kokonaan, mutta suurin osa oli säilyttänyt kortit tehden niihin kuitenkin muutoksia. Uudistetuista korteista puhuttiin esimerkiksi rippikoulupasseina. Korttien säilyttämisen koettiin helpottavan työtä. Etenkin isojen seurakuntien työntekijät kokivat, että mikäli korteista luovutaisiin kokonaan, olisi mahdotonta järjestää esimerkiksi korvaustehtäviä niille, jotka joutuvat jostakin syystä olemaan pois yhteisestä tapaamisesta. Useat vastaajat kokivat, että ryhmänä tutustuminen kokonaan ilman korttia tai passia vie niin paljon resursseja, että se on käytännössä mahdotonta. Tämä korostui sen mukaan mitä suurempaa seurakuntaa vastaaja edusti. Myös pitkien etäisyyksien seurakunnissa koettiin hankalaksi se, että kaikki ennen intensiivijaksoa tapahtuva työskentely tehtäisiin ryhmänä, eikä siihen liittyisi lainkaan itsenäistä tutustumista, joka todennetaan keräämällä merkkejä korttiin tai passiin. Vaikka lähes kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että uusi suunnitelma oli lisännyt heidän työmääränsä ennen rippikoulun intensiivijaksoa jonkin verran, koettiin sen myös helpottaneen työtä ja sen suunnittelua. Esimerkiksi osallistujamäärien ennakoiminen oli joidenkin vastaajien mielestä helpompaa, kun tiedettiin, mitä rippikouluryhmiä tiettyyn seurakunnan tapahtumaan on tulossa tutustumaan.

Jos vaikka nuorten iltoja oon vetänyt, niin jos ne on saanut käyä milloin vaan, niin mulla on ollut kerran semmoinen nuorten ilta, että siellä oli 65 rippikoululaista nuorta. Niin nyt mä tiiän, että niitä ei voi olla yli kahtakymmentä viittä. Se on helpottanut minua J4

Työhön merkittävästi vaikuttavana muutoksena uudistuksen myötä koettiin ehtoollisen nostaminen aikaisempaa voimakkaammin rippikoulun keskiöön. Tämä oli aiheuttanut muutoksia rippikoulun rakenteessa siten, että ehtoollisopetus annettiin aikaisempaa varhaisemmassa vaiheessa, usein jo ensimmäisten kokoontumisten yhteydessä. Kaikki vastaajat suhtautuivat

myönteisesti siihen, että ehtoollisella käydään ennen konfirmaatiota. Se kuitenkin vaihteli hieman, kuinka tärkeänä he sitä pitivät. Myös siinä oli eroja vastaajien kesken, kuinka perusteellisesti he halusivat ehtoollisopetusta annettavan ennen ehtoolliselle osallistumista. Vastaajat painottivat myös sitä, että ehtoolliselle osallistumisen rippikoulun aikana tuli olla ehdottoman vapaaehtoista, eikä nuorille saanut missään tapauksessa syntyä tunnetta, että siihen painostettiin ohjaajien tai ryhmän taholta. Myös sitä pidettiin tärkeänä, että vanhempia informoidaan riittävästi nuoren mahdollisuudesta osallistua ehtoolliselle ennen konfirmaatiota. Tämä oli vastaajien kokemuksen mukaan vanhemmille edelleen hyvin vierasta ja monet vanhemmat ovat tottuneet ajatukseen, jossa ehtoolliselle osallistutaan ensimmäisen kerran konfirmaatioissa.

Kun mentiin sitten sunnuntaina kirkkoon, niin en mä tiedä kuinka moni kävi ehtoollisella, mutta ei kaikki. Että osa kävi osa ei, että on siinä tietysti vähän sitten se, että saattaa ehkä olla vähän sitäkin ajatusta, että sitten kun vietetään sitä siinä leiriyhteisössä ja siinä on sitä väkeä vähän, niin kun vertaa normi jumalanpalvelukseen, niin ehkä siinä sitten saattaa tulla sitä, että jonkun on vaan pakko mennä, kun ei halua olla erilainen kuin muut. Vaikka ei välttämättä halua ollenkaan sitä. Kyllä sekin mahdollisuus on ehkä olemassa. M5

No me tehtiin sellainen tietyllä tapaa kapinallinen päätös, että me ei ehkä niin joka vaiheessa rippikoulua tai sitä sen viettämistä pidetä, vaan haluttiin edelleen mennä sillä linjalla, että se ehtoollisopetus on oltava semmoinen kattava. Et ymmärretään mikä sen ehtoollisen merkitys on. Ja sitten miten se nyt sitten kuitenkin on muuttanut rippikoulua niin on tämä leirijakso. Leirijaksolla meillä nimittäin on ollut ehtoollismessu osana sitä rippikoulua ja siellä riparilaiset on sitten päässeet osallistumaan ehtoollispöytään ensimmäistä kertaa halutessaan. A2

Joo meillä on leirillä ihan tavallisesti messu ja siellä ensimmäisillä opetuskerroilla annetaan opetus. Ennen konfirmaatiota on ehtoollinen ja se on aivan normaali juttu. Toki huomaa, että nuoria se vähän hämmentää. Tästäkin jutellaan vanhempien kanssa vanhempien vartissa. Osa vanhemmista on vähän hämmentyneitä ja kertoo, että ei heidän aikanaan, mutta ollaan kerrottu siitä ihan avoimesti ja kyllä ne on niin kun ymmärtänyt. Ja se on ihan luonteva. Se ei ole mitään kovin suurta semmoista hämmennystä tai ihmetystä aiheuttanut. H7

Vastaajat kokivat uuden suunnitelman suurimmiksi haasteiksi korttien pois jättämisen ja uuden ajattelutavan omaksumisen lisäksi digitaalisuuden kehittämisen.

Suurimpina uudistuksen mahdollisuuksina nähtiin kokemuksellisuuden ja dialogisuuden korostaminen, erilaisten oppijoiden huomioiminen aikaisempaa paremmin sekä ilmiöpedagogiikan mukanaan tuoma tutkiva ote opetettaviin asioihin. Ilmiöpedagogiikkaan kuuluu, että oppija on mitä suurimmassa määrin oman oppimisensa asiantuntija. Ilmiöpedagogiikan lähtökohtana on myös se, että opittavat asiat muodostuvat laajemmista kokonaisuuksista, jotka ovat kosketuksissa elämän ja maailman todellisuuksien eli ilmiöiden kanssa. (Evinsalo 2017, 8-9.) Työntekijät suhtautuivat pääosin myönteisesti ilmiöpedagogiikkaan ja siihen liittyviin menetelmiin. Työntekijöiden kokemuksen mukaan rippikoulu on uudistuksen jälkeen aikaisempaa paremmin yhteydessä nuorten arkeen. Erityisen tärkeänä pidettiin sitä, että rippikoulu on kosketuksissa nuoren oman arkitodellisuuden kanssa.

5.2 Miten työntekijät kokevat nuorten osallisuuden toteutuvan rippikoulussa?

Kaikkien vastaajien edustamissa seurakunnissa rippikoululaiset osallistuivat messun suunnitteluun ja toteutukseen osana rippikoulua. Tätä pidettiin merkittävänä tapana lisätä rippikoululaisten osallisuuden kokemusta rippikoululaisena ja seurakuntalaisena. Nuorten osallisuuden kokemuksen vahvistamista pidettiin erittäin tärkeänä, mutta tähän kaivattiin erityisesti suuremmissa seurakunnissa esimerkkejä toimivista menetelmistä. Koettiin, että rippikoulu-suunnitelma kehottaa osallisuuden lisäämiseen antamatta siihen mitään konkreettisia keinoja. Lisäksi koettiin, että nuorten osallisuuden vahvistaminen ja etenkin nuorten vaikutusmahdollisuuksien lisääminen vaatisi lisäresursseja. Dialogisuuteen ja nuorten kuulemiseen pohjaavaa työtettä pidettiin vastaajien keskuudessa lähes poikkeuksetta tärkeänä.

Rippikoululaisten ääntä oli saatu kuuluviin rippikoulussa lähinnä pienillä asioilla, kuten sillä että he saivat valita ruokavirren tai konfirmaatiovirren. Nuorilta kerättiin palautetta sekä rip-

pikoulun aikana sekä sen päättyessä. Erilaisten kysymyslaatikoiden käyttöä pidettiin muutamien vastaajien mukaan hyvänä tapana edistää vuorovaikutusta nuorten kanssa. Niiden koettiin helpottavan sitä, että nuoret saavat äänensä kuuluviin. Keinoina joilla nuorten ääntä saadaan kuuluviin, pidettiin myös tasokokeita ennen rippikoulua sekä tapaamisia nuorten ja tämän vanhempien kanssa. Tasokokeet auttoivat määrittelemään nuorten osaamista ja suhtautumista suhteessa rippikoulussa käsiteltäviin asioihin. Tämä taas auttoi suunnittelemaan opetuksen sisältöjä tarkoituksenmukaiseksi eri rippikouluryhmiä ajatellen.

Vanhempainvarteista ja perheiden tapaamisista katsottiin myös saatavan sellaista tietoa, joka helpotti rippikoulun suunnittelua paremmin kyseessä olevan rippikouluryhmän tarpeisiin ja lähtökohtiin sopiviksi. Kaikki vastaajat olivatkin sitä mieltä, että olisi hyödyllistä, jos rippikoululasten perheitä ja huoltajia saataisiin enemmän mukaan nuoren rippikoulumatkalle. Osa vastaajista oli yhteydessä nuorten perheisiin suoraan osa ei. Vaikutti siltä, että perheet tavoitettiin, mikäli seurakunnalla oli resursseja siihen, että jokaisen rippikoululaisen huoltajiin otettiin yhteyttä suoraan esimerkiksi puhelimitse tai tekstiviestillä. Mikäli lähetettiin vain kutsu saapua johonkin yhteiseen tilaisuuteen, tavoitettavuus oli huono.

Mää en luopuisi vanhempainvarteista mistään hinnasta. Niihin käytetty työaika niin se on ehkä sitä ydin työtä, mitä me tehdään ennen leirille lähtemistä. Se kohtaaminen perheen tai nuoren ja huoltajan kanssa, niin siinä näkee miten nuori kommunikoi ja millaiset välit perheellä on, mikä on perheen dynamiikka ja saa paljon semmoisia vinkkejä ja asioita, jotka on tärkeitä ennen leirille lähtöä. Meillä on osallistumisprosessi varmaan 98%. Että ihan yksittäisiä perheitä on, joita ei tavoiteta ja silloin syy on usein sosiaalinen. K6

Nuorten osallistuminen rippikoulun suunnitteluun jakoi vastaajien mielipiteitä. Etenkin isojen seurakuntien työntekijät kokivat, että nuorten ottaminen mukaan rippikoulun suunnitteluun oli käytännössä mahdotonta. Pienempien seurakuntien edustajat suhtautuivat asiaan myönteisemmin, mutta hekin olivat sitä mieltä, että toimivia keinoja tähän oli vaikeaa löytää.

Niin se taitaa vähän olla herrojen höpinöitä. Se on piispojen helppo sanoa norsunluutoristaan. Niitten ideahan se on. Ei se tota, eihän nuori tiedä rippikoulusta mitään. Sehän

tulee sinne kädet taskussa että mitä tehdään seuraavaksi, että eihän se. Eihän nuori tiedä rippikoulusta mitään. Se on kuullut sen sanan ja se on kuullut isosiskoltaan mitä siellä on. Että minkälainen se on se hänen rippikoulunsa niin jossakin tapauksissa jopa sitäkin, että se todellisuus mitä he kuulee vanhemmiltaan tai vanhemmilta sisaruksiltaan niin, se maailma on se mikä se on ja se maailma missä he itse on rippikoulussa niin on aivan eri. Kyllä se taitaa olla vähän enemmän veteen piirretty viiva se juttu. Ei siihen hirveästi voida mennä. Eikä musta me voida edellyttääkään sitä. Ei me voida odottaakaan sitä, että rippikoululaiset, tai tottakai siinä kun leirille tullaan niin siinä pitää käydä vähän läpi asioita, että mitä asioita pitäisi toteutua, että meillä ois täällä hyvä olla. M5

Mutta kyllä mä pidän tätä osallisuutta, osallistumista ja osallisuutta erittäin tärkeänä. Kyllä se on aivan ydin asioita tässä. Siis osallisuuden kokemus. Että siitähän se lähtee, että sä koet ittesi niin että sinä olet tämän asian sisällä ja se on turvallisuus kysymys ja tällöinen tieto taito kysymys, mutta se että tekeekö se helpommaksi tän homman, niin sitä hän se ei tee, ei todellekaan. M3

Tähän kuten muuhunkin osallisuuden lisäämiseen toivottiinkin lisää koulutusta sekä sitä, että eri seurakuntien työntekijöille luotaisiin sekä hiippakunnan sisällä että valtakunnallisesti mahdollisuuksia jakaa kokemuksia ja keskustella toimivista käytännöistä. Vertaistuki työntekijöiden kesken koettiin tärkeäksi ja toivotuksi voimavaraksi muissakin asioissa, mutta etenkin osallisuuden lisäämiseen liittyen. Nuorten osallisuuden kokemuksen lisäämistä ja nuorten äänen kuulemista pidettiin siis erittäin tärkeänä, mutta haasteellisena toteuttaa käytännössä.

Se on ehkä semmoinen asia, että kaipaisi enemmän ehkä käytännön työkaluja siihen, että miten saatais nuoret enemmän vaikuttamaan ja osallistumaan. A8

5.3 Miten vastaajat kokevat rippikoulusuunnitelman tavoitteiden ja toiminta-ajatuksen toteutuvan käytännön tasolla rippikoulussa?

Vastaajat näkivät, että rippikoulusuunnitelmassa esitetyt tavoitteet olivat yleisesti ottaen hyviä ja ne kaikki olivat jossakin määrin toteutettavissa käytännön tasolla. Erityisen tärkeinä tavoitteina vastaajat pitivät muun muassa sitä, että nuoret osallistuvat ja saavat vaikuttaa, haluavat kuulua kristuksen kirkkoon ja oppivat hoitamaan hengellistä elämäänsä. Pidettiin myös hyvin

tärkeänä tavoitteena sitä, että nuoret löytävät merkityksiä oman elämänsä ja kristinuskon merkityksellisten sisältöjen välillä. Tämä tavoite koettiin kuitenkin myös haastavana, osin sen vuoksi, että rippikoulu muodostaa tiiviin yhteisön etenkin intensiivijakson aikana. Tämä yhteisö saattaa poiketa hyvinkin paljon siitä todellisuudesta, jossa nuori elää arkielämäänsä.

Se on ehkä vaikee yhtä yksittäistä (tavoitetta), kun nää on jollain tavalla toinen toisiinsa liittyviä. Että tavallaan se, että nuoret saa olla osallisia niin se sitten menee myös tavallaan siihen vastuun kanton ja muuhun. Että mitä enemmän tavallaan siihen porukkaan pystyy tavallaan luottamaan sitten tai miten se luottamussuhde syntyy, niin sitä enemmän pystyy sitä vastuutakin antamaan. Ja sitten toisaalta se yhteyden turvallisuuden pyhyiden kokemus myöskin ehkä menee siihen että miten he sitten haluaa oppia hoitamaan hengellistä elämää. Tavallaan miten valmiita he on sitten sitoutuun siihen että nyt on se mahis kokeilla ja opetella näitä asioita. A2

No me puhuttiin tästä, että ovat osallisia ja ovat vaikuttamassa, mutta kyllä tääkin tietenkkin on tää, että nuoret haluavat kuulua kristuksen kirkkoon, että se ei oo se, että seurakuntayhteys loppuu konfirmaatioon. Vaan täällä on tavoitteena, että se ei oo mikään loppupiste vaan siitä se vasta avautuu. J4

Mun mielestä on erittäin tärkeätä, että nuoret saa vaikuttaa ja ne tulee kuulluksi ja saa vaikuttaa. Mutta sitten tää on kans hirmu tärkeä, että nuoret kantais vastuuta itsestään ja toisista ja luomakunnasta. Että tavallaan tärkeä toisaalta myös se, että nuoret kokis iloa turvallisuutta ja pyhyyttä niin sekin on tärkeätä. Ja just se turvallisuuden ja rakkauden tunne. Että jotenkin kun mietitään sitä riparia niin jotenkin tuntuu, että kun lähetään toteuttaa sitä riparia, niin kaikista tärkein on jotenkin se, että siinä on se turvallisuuden ja rakkauden tunne, että se ois se lähtökohta koko jutulle. H7

Työntekijät kokivat, että tavoitteiden onnistumista rippikoulun aikana voi arvioida nuorilta kerätyllä palautteella. Lisäksi koettiin, että osallistuminen rippikoulun jälkeiseen toimintaan, kuten isostoimintaan kertoo siitä, miten hyvin rippikoulu on onnistunut ja miten suunnitelman asettamiin tavoitteisiin on päästy rippikoulun aikana. Kukaan vastaajista ei tuonut selkeästi esille sitä, miten nuorten kanssa keskustellaan tavoitteista tai missä määrin nuoret asettavat omia tavoitteita yhteisten tavoitteiden rinnalle. Rippikoulusuunnitelma kannustaa siihen, että yhteisten sekä paikallisesti asetettujen tavoitteiden lisäksi nuoret asettaisivat rippikoululle myös omia tavoitteitaan (Suuri Ihme 2017).

Kysyttäessä rippikoulun toiminta-ajatuksista, vastaajat pitivät sitä yleisesti hyvänä. Jotkut vastaajista kuitenkin kokivat, että toiminta-ajatusta olisi rippikoulusuunnitelmassa voinut avata enemmän. Keskusteltaessa toiminta-ajatuksista nousi useamman vastaajan kanssa esille se, että nuorten tiedot ja kokemukset kristinuskosta tai ylipäätään hengellisyydestä ovat rippikouluun tultaessa usein hyvin ohuet. Vastaajat kokivat, että tässä oli tapahtunut suuri muutos verrattuna aikaisempaan. Osa vastaajista koki, että toiminta-ajatus näyttäytyy korulauseen omaisena, kun sitä peilataan siihen todellisuuteen, jossa nuorten kanssa nykypäivänä rippikoulussa työskennellään. Lähes kaikki vastaajat kuitenkin kokivat, että toiminta-ajatus kuvaa hyvin rippikoulun sekä koko seurakunnan ydintehtävää ja tarkoitusta.

Kyllä mä pidän tota tossa keskellä olevaa ajatusta, mä pidän sitä ihan oikeana, että meidän tehtävämme on vahvistaa sitä uskoa, joka heillä on kolmiyhtisestä jumalasta ja tota niin sitten se, että heitä niin kuin varustaa sitten elämään sitä uskoa sinä arjessa. Että kyllä se on se meidän tehtävä. M5

No ehkä se, että tuossa lähetään suoraan jo siitä, että sillä nuorella on jo olemassa joku usko mitä lähetään vahvistamaan ja varustamaan. Todellisuudessa kuitenkin monesti tilanne on se, että välttämättä on tosi ohut kristillinen pohjaelämässä. Niin ennemminkin ehkä niin kun pitää lähtä siitä ajatuksesta, että nuoret on lähetyskenttä. Mikä taas sotii tän suunnitelman ajatusta vastaan, mutta tota sinällään se on muuten ihan hyvää, mutta kun vaikka koulumaailmassa, siellä entistä ohuemmin on kristilliset arvot ja tota muu tällöinen esillä, niin se koko ajan tulee haastavammaksi. V1

Tähän perustuu siihen ajatukseen, että jokainen kastettu on täysivaltainen kristitty ja omistaa jumalan lahjat, jotta voi olla kristuksen lähettiläs täällä maailmassa. Mutta tosi asiahan on se, että nyt on tullut se aika että voidaan riparillakin kirjoittaa, että usko on turhaa ja joku saattaa kirjoittaa, että se on vahingollistakin. Että ei pidä olla niin kuitenkaan semmoinen hurskastelija, että kuvittelee, ettei epäuskoa tässä maailmassa olisi. Sitä taatusti on. M3

5.4 Yhteenveto

Haastattelemani työntekijät pitivät Suuri Ihme – rippikoulusuunnitelmaa yleisesti hyvänä. Sen tavoitteita ja toiminta-ajatusta pidettiin asianmukaisina ja käyttökelpoisina. Muutamat vastaajat olivat sitä mieltä, että suunnitelma saisi huomioida paremmin eri kokoiset ja eri alueilla sijaitsevat seurakunnat. Osa esimerkiksi koki, että suunnitelma oli tehty ottaen liiaksi huomioon vain Etelä-Suomen kaupunkialueiden seurakunnat, joissa välimatkat ovat lyhyet, toisin kuin Pohjois-Suomessa. Vastauksista välittyi sellainen kuva, että pienten seurakuntien työntekijät kokivat helpommaksi toteuttaa tiettyjä rippikoulusuunnitelman painotuksia, erityisesti sitä, että nuoret saavat vaikuttaa ja tulevat kuulluiksi. Tämä on ymmärrettävästi helpompaa toteuttaa silloin, kun nuoria on muutamia kymmeniä satojen sijasta.

Uuteen suunnitelmaan siirtyminen oli aiheuttanut jonkin verran lisätyötä sekä uudenlaisen ajattelutavan omaksumista rippikoulutyön suhteen. Uuden ajattelutavan omaksuminen liittyi pitkälti rippikoulun ohjaajien ja opettajien muuttuneeseen rooliin ja siihen, että opetus ei ole enää niin opettajakeskeistä kuin ennen. Opettajan tehtävä on enemmän ohjata pohdittavien asioiden äärelle kuin toimia vastausautomaattina tai totuuden kertojana. Oppijakeskeisen näkökulman voidaan yleisesti katsoa olevan hyödyksi oppimiselle ja johtavan kohti omakohtaisesti sitoutunutta oppimista, mikä lisää oppijan motivaatiota sekä kehittää ajattelun taitoja. Omakohtaisella sitoutumisella oppimiseen tarkoitetaan sitä, että oppija ymmärtää oppisisältöjen liittyvän omiin tarpeisiinsa. Omakohtaisesti sitoutunut oppiminen suuntautuu aina oppijan tavoitteiden mukaisesti. Se synnyttää kiinnostusta käsillä olevaan aiheeseen ja saa oppijan etsimään vastauksia mielessään heränneisiin kysymyksiin ja ristiriitoihin, joita asian käsittely hänessä herättää. Parhaimmillaan omakohtainen sitoutuminen oppimiseen saattaa synnyttää osallistumista ja asioihin vaikuttamista niiden ulkokohtaisen tarkastelun sijasta. Yhdysvaltalainen tutkija Eugen Matusov on todennut, että omakohtainen sitoutuminen opittavaan asiaan auttaa oppijaa etsimään merkityksiä opittavan asian ja oman elämänsä väliltä (Rajala ym. 2015, 97-103. [Matusov 2009; 2011]) Tämän ajatuksen valossa voitaneen todeta, että

kaikella toiminnalla, joka tukee omakohtaista sitoutumista oppimiseen, on paikkansa myös rippikoulussa.

Vastaajat kokivat, että rippikoulua oli uudistettu sopivaan tahtiin. Kaikki pitivät tärkeänä sitä, että rippikoulun eteen tehdään työtä myös tulevaisuudessa. Osa vastaajista oli saanut koulutusta rippikoulusuunnitelman vaihtuessa. Koulutuksena mainittiin esimerkiksi rippikoulun kehittäjä - koulutus. Suurimmaksi osaksi vastaajat olivat kuitenkin tutustuneet suunnitelmaan itsenäisesti tai yhdessä oman seurakuntansa toimijoiden kanssa. Ne, jotka olivat osallistuneet koulutuksiin rippikoulusuunnitelman osalta, kokivat, että olivat hyötyneet siitä. Moni vastaajista kaipasi kuitenkin sitä, että olisi enemmän mahdollisuuksia keskustella asioista muiden seurakuntien työntekijöiden kanssa. Toivottiin esimerkiksi sitä, että sähköisiä alustoja hyväksikäyttäen voitaisiin luoda jonkin tyyppinen vertaistoiminnan verkko, jossa pystyisi keskustelemaan ja jakamaan kokemuksia työhön liittyen. Keskustelua kaivattiin erityisesti siitä, mitkä käytänteet eri seurakuntien rippikoulutyössä oli koettu toimiviksi. Tätä toivoivat erityisesti pienten seurakuntien edustajat, jotka vastasivat rippikoulutyöstä pienen työryhmän kanssa.

Nuorten osallisuuden kokemuksen tukeminen osoittautui lähes kaikkien vastaajien mielestä asiaksi, jota oli pohdittu uuden rippikoulusuunnitelman käyttöönoton myötä. Vaikka asia nähtiin tärkeänä, koettiin, että käytännön työkaluja osallisuuden kokemuksen tukemiseen ja nuorten vaikutusmahdollisuuksien parantamiseen oli liian vähän. Suurin osa vastaajista oli halukas kehittämään näitä keinoja, vaikka se työllistikin heitä huomattavan paljon. Osa vastaajista oli sitä mieltä, että ilman lisäresursseja tätä oli mahdotonta toteuttaa. Nuorten vaikutusmahdollisuuksia oli kuitenkin pyritty lisäämään pienillä asioilla. Työntekijät pitivät myös tärkeänä, että koko rippikoulu toteutetaan dialogisella työotteella ja pyritään tekemään työtä nuorilähtöisesti, kuten rippikoulusuunnitelma esittää.

Vastausten perusteella dialogisuus ja sitä kautta nuorten vaikutusmahdollisuuksien lisääminen ja nuorten omien tavoitteiden asettamisen tukeminen koettiin osittain haasteelliseksi. Dia-

logista vuorovaikutusta ja sen vaikutuksia oppimiseen on tutkittu jonkin verran. Lähinnä koulumaailmaan sijoittuvat tutkimukset ovat keskittyneet sekä opettajan ja yksittäisen oppilaan väliseen dialogiin sekä oppilaiden ja oppilasryhmien väliseen dialogiin. Yleistäen voidaan sanoa, että koulumaailmassa dialogisuus on ollut viime vuosiin saakka suhteellisen vähäistä. Koulumaailmaan sijoittuvien tutkimusten mukaan dialogin vähäisyyttä oli perusteltu muun muassa ajan puutteella ja työrauhan menettämisen pelolla. Myös se, että opettaja ohjaa keskustelua pitäytyen tiukasti opetettavan aiheen sisällössä, vähentää dialogin mahdollisuuksia. (Lehtinen ym. 2016, 262-267.) Nämä samat seikat ovat todennäköisesti niitä, jotka ovat esteenä aidon dialogisuuden toteutumiselle myös rippikoulussa. Dialogisuus on tärkeässä roolissa myös osallisuuden kokemuksen lisäämisessä. Osallisuuden kokemuksen voidaan ajatella syntyvän sitä kautta, että yksilö on yhteydessä muihin. Kokemus siitä, että tulee kuulluksi ja pysyy vaikuttamaan, tukee vahvasti kokemusta osallisuudesta. (Suuri Ihme 2017.)

Kritiikkiä suunnitelma sai muutamien vastaajien osalta siitä, että se ei huomioi riittävästi muuttunutta toimintaympäristöä. Hengellisyys on monille rippikouluun tuleville hyvin vieras asia. Lisäksi nuorten tiedot kristinuskon perusasioista ovat huomattavasti ohuemmat kuin vielä pari kymmentä vuotta sitten. Lähes kaikilla vastaajilla oli sellainen tuntuma, että nuoret ovat jonkin verran kiinnostuneita hengellisyydestä rippikouluun tullessaan, mutta se on heille usein täysin uutta. Tämän koettiin johtuneen siitä, että uskonnollisuus kodeissa on vähentynyt sekä siitä, että kouluissa tunnustuksellisia uskonasioita ei pidetä enää esillä.

6 POHDINTA

Tämä opinnäytetyö oli laadullinen tutkimus, jonka tarkoitus oli tutkia sitä, miten rippikoulutyötä tekevät työntekijät ovat kokeneet uuden rippikoulusuunnitelman käyttöönoton ja käytön. Työn näkökulma oli fenomenologis-hermeneuttinen eli se keskittyy haastateltavien kokemuksen tutkimiseen, johon väistämättä liittyy myös tulkintaa. Tulkintaa aiheuttavat lähinnä haastateltavien ja haastattelijan elämän kokemusten, näkemysten ja käsitysten vaikutukset siihen miten asiat koetaan ja ymmärretään suhteessa ympäröivään todellisuuteen. (Laine 2018, 30-35.)

Työn olen toteuttanut tekemällä teemahaastatteluja kahdeksalle Oulun hiippakunnan alueella työskentelevälle seurakunnan työntekijälle, jotka osallistuvat seurakuntansa rippikoulutyöhön niin suunnittelun kuin toteutuksenkin osalta. Haastateltavat olivat nuorisotyönohjaajia ja pappeja. Haastatteluvastaukset litteroitiin ja analysoitiin sen jälkeen teemoittelemalla, eli kaikki vastaukset jaettiin teemojen alle. Tämän jälkeen vastauksia pelkistettiin ja tiivistettiin, kunnes niistä oli mahdollista tehdä johtopäätöksiä. Koska tämä oli laadullinen tutkimus ja tutkimuksen kohteena oli kokemus, ei ollut tarkoitus, että vastausten perusteella voitaisiin esittää kattavia yleistyksiä. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää nimenomaan haastateltujen vastaajien kokemuksia liittyen uuteen rippikoulusuunnitelmaan ja sen käyttöön käytännön työssä. Näin saadaan tärkeää tietoa rippikoulusuunnitelman käytöstä ja siihen liittyvistä asioista alueellamme rippikoulutyöhön osallistuvien työntekijöiden näkökulmasta.

Vastaajien henkilöllisyys tai heidän edustamansa seurakunta eivät tule esille lopullisessa tutkimuksessa. Muutamat vastaajista pitivät tärkeänä sitä, että haastatteluun osallistumisen voi tehdä anonymisti. Mielestäni se, että vastaajien henkilöllisyys ei käy tutkimuksessa ilmi, lisää tutkimuksen luotettavuutta. Se on myös eettinen valinta, ottaen huomioon, että osa vastaajista toivoi sitä kun otin heihin yhteyttä. Vastaajia informoitiin siitä, mihin tallentamiani haastatteluja on tarkoitus käyttää. Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisen laadun takaamiseksi pyrin

erityiseen huolellisuuteen ja tarkkuuteen aineistoa käsitellessäni. Lisäksi pohdin omia ennakkokäsityksiäni ja niiden mahdollisia vaikutuksia tutkimukseen sen eri vaiheissa. Tämä reflektointi on tärkeää, sillä tämän kaltaisessa tutkimuksessa tutkijan näkemykset ja kokemukset ovat väistämättä yhteydessä prosessiin. Tiedostamalla nämä tutkijaan liittyvät seikat tutkimuksen luotettavuus ja eettinen laatu paranee.

Tutkimusongelmana tässä työssä oli se, miten Oulun hiippakunnan alueella rippikoulutyötä tekevät työntekijät ovat kokeneet uuden rippikoulusuunnitelman käyttöönoton ja käytön. Tähän voidaan vastausten perusteella vastata, että haastatellut työntekijät olivat kokeneet uuden rippikoulusuunnitelman pääsääntöisesti hyvänä ja toimivana. Siirtymisen uuteen rippikoulusuunnitelmaan koettiin aiheuttaneen jonkin verran lisätyötä, etenkin siirtymävaiheessa. Suuri Ihme 2017 - rippikoulusuunnitelmaa ei kuitenkaan pidetty niin suurena muutoksena kuin vuoden 2001 Elämä – Usko – Rukous - suunnitelmaa. Uudistus oli kuitenkin synnyttänyt tarvetta muuttaa jossakin määrin rippikoulun rakennetta, toimintatapoja ja omia ajattelumalleja. On koettu myös tarvetta tehdä opetukseen pieniä muutoksia, jotta opetusta oli saatu muokattua enemmän oppijälähtöiseksi ja ilmiöpedagogisia menetelmiä hyödyntäväksi. Vastaajat pitivät tärkeänä sitä, että rippikoulua ja rippikoulusuunnitelmaa uudistetaan. Uudistustahti on heidän kokemuksensa mukaan ollut sopiva. He toivoivat uudistustyötä tehtävän myös jatkossa, jotta rippikoulu saadaan pidettyä kiinni ajassa ja sen suosio voitaisiin tulevaisuudessa säilyttää.

Ehdottomasti suurimmaksi uuden suunnitelman mukanaan tuomaksi muutokseksi koettiin ehtoollisen nostaminen entistä enemmän rippikoulun keskiöön. Suurena muutoksena koettiin se, että rippikoululaisille tarjotaan mahdollisuus osallistua ehtoolliselle rippikoulun aikana ennen konfirmaatiota. Rippikoululaisten mahdollisuus osallistua ehtoolliselle ennen konfirmaatiota koettiin yleisesti positiivisena asiana. Sen koettiin kuitenkin aiheuttaneen jonkin verran muutoksia rippikoulun käytänteisiin, kuten siihen, missä vaiheessa rippikoulua ehtoollisopetus järjestetään.

Rippikoulusuunnitelmassa esitetyt tavoitteet ja toiminta-ajatus koettiin yleisesti toimiviksi ja toteuttamiskelpoisiksi. Mikään tavoitteista ei noussut erityisesti ylitse muiden tärkeydessään tai haastavuudessaan. Keskustelua toiminta-ajatuksen suhteen herätti se, että nuorten tietämys kristinuskosta ja hengellisyydestä on nykypäivänä varsin vähäistä. Tämä toimintaympäristön muutokseen liittyvä seikka nousi esille lähes jokaisen vastaajan puheissa. Nuorten käsitys kristillisyydestä ja hengellisyydestä onkin mielestäni aihe, jota olisi syytä tutkia. Se vaikuttaa oleellisesti rippikoulutyöhön ja asettaa sille uudenlaisen haasteen, joka on otettava huomioon tulevaisuudessa rippikoulutyötä suunniteltaessa ja rippikoulua kehitettäessä. Myös erilaiset työkalut, joilla nuorten lähtötasoa ja omakohtaisia tavoitteita rippikoulun suhteen voitaisiin selvittää, olisivat varmasti monelle rippikoulun toteuttajalle tervetullut lisä rippikoulutyön työkalupakkiin.

Nuorten osallisuus rippikoulun toteutuksessa ja suunnittelussa koettiin suurimmaksi osaksi tärkeänä ja tavoittelemisen arvoisena. Käytännössä sen toteutumisen koettiin kuitenkin tällä hetkellä olevan suhteellisen vähäistä. Nuorten osallisuuden koettiin toteutuvan tällä hetkellä parhaiten messun järjestämisessä. Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta nuorten vaikutusmahdollisuudet rippikoulussa rajoittuivat hyvin pieniin asioihin, kuten ruoka- tai konfirmaatiovirsienvälintaan. Tällä hetkellä nuorten omien tavoitteiden asettamista rippikoululle ei juuri tuettu. Osa vastaajista koki, että olisi tärkeä kehittää keinoja, joilla nuorten vaikutusmahdollisuuksia voitaisiin rippikoulussa lisätä. Osa vastaajista ei pitänyt tätä kovin tärkeänä tai koki sen mahdottomaksi toteuttaa nykyisillä resursseilla. Käytännön keinoja nuorten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen kaivattiin. Tässä olisikin varmasti tärkeä tutkimisen ja kehittämisen kohde. Osallisuuden kokemuksen tukeminen ja nuorten vaikutusmahdollisuuksien lisääminen ovat kuitenkin ensiarvoisen tärkeitä nykyaikaisessa rippikoulussa. Dialogista työtettä ja nuorten kuulemistä pidettiin tärkeänä. Kaikki vastaajat olivat keränneet palautetta rippikoululaisilta.

Vastaajat olivat osallistuneet pienessä määrin erilaisiin koulutuksiin rippikoulusuunnitelmaan liittyen. Lähinnä koulutukset olivat yksittäisiä koulutuspäiviä esimerkiksi hiippakunnallisten

verkostotapaamisten yhteydessä. Vastaajissa oli myös työntekijöitä, jotka olivat osallistuneet Rippikoulun kehittäjä – koulutukseen. Rippikoulun kehittäjä - koulutus on rippikoulun toteuttajille tarkoitettua lisäkoulutusta. Suurimmaksi osaksi uusi rippikoulusuunnitelma oli kuitenkin otettu haltuun omaehtoisella ja itsenäisellä tutustumisella. Kaikki vastaajat, jotka olivat osallistuneet johonkin koulutukseen, kokivat hyötyneensä lisäkoulutuksesta. Koulutuksen parhaana antina koettiin vertaiskeskustelut muissa seurakunnissa työskentelevien työntekijöiden kanssa. Tällaiseen ajatustenvaihtoon eri seurakuntien työntekijöiden välillä kaivattiinkin tilaisuuksia. Esitettiin muun muassa sitä, että olisiko tällaisia tilaisuuksia mahdollista järjestää jonkin digitaalisen alustan kautta. Mahdollisuuksia kokemusten ja ajatusten vaihtamiseen kaivattiin niin alueellisesti kuin valtakunnallisestikin. Vastausten pohjalta pitäisin tärkeänä, että työntekijöille olisi tarjolla riittävästi mahdollisuuksia koulutukseen ja vertaistukeen. Etenkin nuorten osallisuuden kokemuksen tukemiseen ja nuorten vaikutusmahdollisuuksien kasvatamiseen kaivattiin konkreettisia työkaluja, joita rippikoulusuunnitelma itsessään ei vastaajien mielestä tarjonnut riittävästi.

Tämän opinnäytteen teoriaosaan valitsin historiallisen näkökulman. Perustelen tätä sillä, että työni käsitteli rippikoulun uudistumista ja näin ollen teoriaosan historiallinen näkökulma asetui sopivaan jatkumoon uudistukseen ja muutokseen keskittyvän tutkimusosan kanssa. Rippikoulun pitkä historia on täynnä uudistuksia ja muutoksia. Historian kertaaminen antaa perspektiiviä käynnissä olevaan muutokseen sekä tulevaisuuteen. Tiedostan kuitenkin, että lähestymistapa olisi voinut olla myös hyvin toisen suuntainen, keskittyen esimerkiksi enemmän rippikoulun nykytilaan, oppimiskäsityksiin tai pedagogiikkaan.

Teoriaosaan käytettävien lähteiden löytäminen osoittautui siinä mielessä haasteelliseksi, että niitä oli uuden rippikoulusuunnitelman suhteen käytettävissä vielä varsin vähän. Siksi olenkin työssäni käyttänyt merkittävänä lähteenä Suuri Ihme 2017 – rippikoulusuunnitelmaa. Tämä on toki perusteltua myös sen vuoksi, että suunnitelma on pitkälti koko työn ydin ja lähtökohta. Olen teoriaosassa myös pyrkinyt avaamaan suunnitelmaa jossakin määrin. En kuitenkaan halunnut liikaa toistaa suunnitelmaa, joka on kaikkien halukkaiden saatavilla ja luettavissa.

Erilaisiin toimintatapoihin ja tutkimusmenetelmiin perehtyminen on ollut ajoittain työlästä ja aikaa vievää, mutta hyödyllistä. Tutkimuksen edetessä koin monia epävarmuuden hetkiä ja välillä tuntui vaikealta edetä, mutta metodikirjallisuuden ja ohjauksen avulla selvisin näistä hankaluuksista. Mitä pidemmälle tutkimuksen kanssa etenin, sitä varmempi olin valittujen menetelmien järkevyydestä ja käyttökelpoisuudesta tämän tutkimuksen suhteen. Riittävän aineiston käsittelyn jälkeen johtopäätösten tekeminen oli lopulta helppoa ja selkeää. Olen tässä työssä pyrkinyt avaamaan käyttämiäni menetelmiä mahdollisimman tarkasti. Pyrin koko työkentelyn ajan käsittelemään tutkimusaineistoa huolella, jotta saisin tiivistettyä siitä esiin kaiken oleellisen.

Haastattelujen tekeminen oli todella antoisaa ja sain työntekijöitä haastatellessani yllättävän hyvän kuvan alueellamme tehtävästä rippikoulutyöstä. Haastateltavat olivat lähes poikkeuksetta kiinnostuneita aiheesta ja kertoivat kokemuksistaan mielellään. Työntekijöitä kohdatussani merkille pantavaa oli se, kuinka motivoituneita ja kiinnostuneita työntekijät olivat rippikoulusta ja sen kehittamisestä. Vaikka rajalliset aineelliset ja ajalliset resurssit asettavat työlle haasteita, nähtiin kuitenkin, että rippikouluun kannattaa todella panostaa. Rippikoulun arvostus vaikuttaa olevan sen tekijöiden keskuudessa suurta. Kohtaamistani työntekijöistä jäi sellainen kuva, että rippikoulua toteuttavat todelliset ammattilaiset. Monet vastaajista olivat myös erittäin perehtyneitä nuoren kasvun ja kehityksen tukemiseen sekä erilaisuuden kohtaamiseen. Myös pedagoginen osaaminen vaikutti olevan korkealla tasolla. Seurakuntien työntekijöiden keskuudessa tämä asia on varmastikin tunnistettu ja tiedossa, mutta pohdin tätä työtä tehdessäni, kuinka hyvin tämä osaaminen tunnistetaan seurakuntalaisten keskuudessa tai seurakunnan ulkopuolella. Tätä laajaa osaamista toivoisi hyödynnettävän rippikoulutyön lisäksi laajemminkin seurakuntien työssä ja yhteiskunnassa.

LÄHTEET

- Eskola, J. Lätti, J. & Vastamäki, J. 2018. Teemahaastattelu: Lyhyt selviytymisopas. Teoksessa: R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. PS-Kustannus: Jyväskylä, 27-51.
- Evinsalo, K. 2017. Opas ilmiötyöskentelyyn erityisopetuksessa. Kehitysvammaliitto: Helsinki, 10-12.
- Halinen, I. & Jääskeläinen, L. 2015. Opetussuunnitelmauudistus 2016. Sivistysnäkemys ja opetuksen eheyttäminen. Teoksessa: H. Cantell (toim.) Näin rakennat monialaisia oppimiskokonaisuuksia. PS-Kustannus: Jyväskylä, 19-35.
- Innanen, T. 2009. Rippikoulun opetussuunnitelma ja sen asema uskontokasvatuksessa. Teoksessa: T. Innanen ja K. Niemelä. Rippikoulun todellisuus. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 107. Kirkon tutkimuskeskus: Tampere. Saatavissa: [http://notes.evl.fi/julkaisut.nsf/8D940E91670D82C7C2257E2E0012D492/\\$FILE/107%20Rippikoulun%20todellisuus.pdf](http://notes.evl.fi/julkaisut.nsf/8D940E91670D82C7C2257E2E0012D492/$FILE/107%20Rippikoulun%20todellisuus.pdf). viitattu: 19.11.2019.
- Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja: Jyväskylä.
- Kirkkohallitus 2018. Kyselytutkimus: Nuoret tyytyväisiä rippikoululuun. Julkaistu 04.04.2018. Saatavissa: <https://evl.fi/uutishuone/tiedotearkisto/-/items/item/18802/Kyselytutkimus-+Nuoret+ovat+tyytyvaisia+rippikouluun>. Viitattu 24.09.2019.
- Kirkkohallitus 2019. Konfirmaatio tapahtuu messussa. Saatavissa: <https://evl.fi/perhejuhlat/rippijuhlat/konfirmaatio-tapahtuu-jumalanpalveluksessa>. Viitattu 26.9.2019.
- Kirkkojärjestys 2018 a. 3. § 5. Saatavissa: <https://evl.fi/documents/1327140/32418699/Kodifiointi-kirkkojarjestys13.6.18.pdf/3be703e5-005c-d215-d633-45d0a1059fe8>. Viitattu 22.11.2019.
- Kirkkojärjestys 2018 b. 3 § 19. Saatavissa: <https://evl.fi/documents/1327140/32418699/Kodifiointi-kirkkojarjestys13.6.18.pdf/3be703e5-005c-d215-d633-45d0a1059fe8>. Viitattu 22.11.2019.
- Kirkkojärjestys 2018 c. 7 §3. Saatavissa: <https://evl.fi/documents/1327140/32418699/Kodifiointi-kirkkojarjestys13.6.18.pdf/3be703e5-005c-d215-d633-45d0a1059fe8>. Viitattu 22.11.2019.

Kirkon säädöskokoelma nro 124. Kirkkohallituksen päätös tietyiltä hengellisen työn viranhaltijoilta vaadittavista tutkinnoista. Saatavissa: kappeli.evl.fi/Kirkkolainsaadanto.nsf/a16399f0218eff85c2256e6d00473b03/f4fd477e66c686f1c22580bc00413ec6?OpenDocument. Viitattu 26.9.2019.

Kokkonen, J. 2009. Rippikoulun paikallisuunnitelmat Helsingin ja Espoon hiippakunnissa. Kirkkohallitus 2017. Kirkkohallituksen yleiskirje nro 10/2017. Saatavissa: <https://evl.fi/documents/1327140/45746103/2017-10.pdf/c77ab876-c0c4-214d-51a3-93be3262da35>. Viitattu: 22.11.2019.

Laakso, S. 2019. Uuden rippikoulusuunnitelman musiikkikasvatuksen jäljillä. Kolmen musiikkikasvattajan käsityksiä rippikoulun musiikkikasvatuksesta. Tutkielma (Maisteri). Musiikkikasvatuksen aineryhmä. Sibelius-Akatemia. Taideyliopisto. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/307180/Severi%20Laakso%20Maisterintutkielma.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 22.11.2019

Lehtinen, E., Vauras, M., Lerkkanen M-K. 2016. Kasvatuspsykologia. PS-Kustannus: Jyväskylä. 263-268.

Laine, T. 2018. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa: R. Valli. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. PS- Kustannus: Jyväskylä. 29- 50.

Matusov, E. 2009. Journey into dialogic pedagogy. Nova publisher: NY.

Matusov E. 2011. Authoral teaching and learning. Teoksessa: Toim. M. Peters ja J. White. Peter Lang. NY. Bakhtinian pedagogy: Opportunities and challenges for research, policy and practise in education across the glope.

Metsämuuronen, J. 2003. Tutkimuksen tekeminen ihmistieteissä. International Methelp: Helsinki. 160-167.

Nivala, E. & Ryytänen, S. 2019. Sosiaalipedagogiikka, kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Gaudeamus. Helsinki.

Porkka, J. 2015. Rippikoulu ja isostoiminta aikuisuuteen kasvattajina: sisä- ja ulkosyntyinen uskonnollisuus sekä sosiaalinen pääoma. Teoksessa: J. Salmi (toim.) Miten Suomi uskoo? Suomalaisen Teologisen Kirjallisuusseuran symposiumissa marraskuussa 2015 pidetyt esitelmät. Suomalainen Teologinen Kirjallisuusseura: Helsinki. 90-125.

Pruuki, H., Pruuki, L. & Pulkkinen J. 2018. Ihme – rippikoulun ohjaajan kirja. Lastenkeskus ja Kirjapaja Oy: Helsinki.

Pruuki, L. 2010. Rippikoulun pikkujättiläinen. LK-Kirjat/Lastenkeskus Oy: Helsinki.

Rajala, A., Hilppö, J., Stenberg, K., Suvanto, T-E. & Mäki, L. 2015. Opetuksen omakohtaistaminen ja osallistava pedagogiikka. Teoksessa: H. Cantell (toim.) Näin rakennat monialaisia oppimiskokonaisuuksia. PS-Kustannus: Jyväskylä. 97-107.

Silverman, D.2005. Doing qualitative research. Lontoo: Sage Publications Ltd.

Suuri Ihme 2017. Kirkkohallitus. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 60, Kirkko ja toiminta, Suositukset, ohjeet ja oppaat. Saatavissa: <https://evl.fi/documents/1327140/52567038/Suuri+Ihme+-+Rippikoulusuunnitelma+2017.pdf/faea6faf-a797-f9e5-e266-305f62bf70f3>.

LIITE 1

Miten rippikoulutyötä tekevä työntekijä on kokeneet Suuri ihme-rippikoulusuunnitelman 2017 käyttöön otton?	Kokeeko työntekijä rippikoulusuunnitelman tavoitteiden toteutuvan käytännön tasolla rippikoulutyössä. Onko jokin tavoitteista muita haasteellisempi toteuttaa?	Kokeeko työntekijä, että nuoret otetaan osallisiksi rippikoulun suunnittelussa ja toteutuksessa? Tulevatko he kuulluiksi ja voivatko he vaikuttaa?	Ovatko työntekijät saaneet koulutusta rippikoulusuunnitelman vaihtuessa? Jos ovat, onko se heidän mielestään lisännyt tavoitteiden toteutumista käytännössä?	Miten työntekijä kokee rippikoulusuunnitelman 2017 ajatuksen toteutuvan käytännön rippikoulussa?
Onko se otettu käyttöön?		Miten nuoria seurakunnassa osallistetaan käytännössä?	Ovatko seurakunnan työntekijät osallistuneet rippikoulun kehittäjäkoulutukseen?	Mitä ajatuksia toiminta-ajatus
Mitä osia siitä on otettu käyttöön? Miksi juuri nämä?		Ovatko nuoret olleet mukana rippikoulun suunnittelussa?	Ovatko he osallistuneet johonkin muuhun rippikoulua koskevaan koulutukseen viimeisen kolmen vuoden aikana?	Millä käytännön toimilla tuetaan ajatuksen toteutumista?
Mikä siinä on ollut haastavaa?		Miten nuoret ovat olleet mukana?	Miten työntekijä on tutustunut suunnitelmaan?	Ovatko nämä samat asiat olleet ennen Suuri ihme suunnitelmaa käyttöönottoa?
Onko siinä ollut jotain erityisen hyvää aikaisempaan verrattuna?		Ovatko nuoret aikaisemmin olleet mukana suunnittelussa vai vasta uuden suunnitelman myötä?	Onko työntekijä kokenut, että koulutuksesta on ollut hyötyä?	Toteutuuko toiminta-ajatus rippikoulutyössä? Millä sitä voimitata?
Mikäli ei ole otettu ollenkaan käyttöön, onko aikomus ottaa ja millä aikataululla?		Miten työntekijä kokee nuorten mukaan ottamisen? Mitkä ovat sen haasteet tai edut?	Kokeeko työntekijä, että hän kaipaisi lisäkoulutusta uuden suunnitelman käyttöönoton myötä?	Vaikuttaako nuorten lähtötasc ajatuksen toteutumiseen ja tyi
Onko käytössä rippikoulukortit ja merkit?		Mitkä ovat nuorten mahdollisuudet vaikuttaa rippikoulua koskeviin asioihin?	Mitä odotuksia työntekijällä on koulutuksen suhteen? Onko mahdollinen koulutus vastannut odotuksia?	
Mikä on työntekijän kokemus rippikoulusuunnitelmasta ja sen käytöstä?		Ovatko nuorten perheet mukana rippikoulumatkalla?	Onko koulutuksessa saatuja ideoita ja käytänteitä toteutettu seurakunnan rippikoulutyössä?	
Mitä ajatuksia Suuri ihme suunnitelma herättää?		Ovatko perheet tavoitettavissa?		
Onko jotain mitä työntekijän mielestä puuttuu suunnitelmasta tai onko siinä jotain turhaa ja ylimääräistä?				
Uudistuuko suunnitelma liian usein tai harvoin?				
Onko suunnitelman uudistamisesta hyötyjä työssä?				